

Alleg. 36

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, o gorzelnii i folwarku w Dublanach i o krajowej stacji botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając zeszłoroczne sprawozdanie Komisji gospodarstwa krajowego w tym przedmiocie, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 4 maja 1900 r. następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za r. 1899 o krajowych zakładach naukowych w Dublanach.

II. Sejm zwiększa etat nauczycieli kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach o jedną posadę profesora fachowego z roczną płacą 1300 złr., dodatkiem aktywalnym 240 złr. rocznie i prawem do dodatków pięcioletnich po 200 złr.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zakupienia przybudówki prof. Lubomęskiego za 2500 złr.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby już w tym roku wprowadził w plan nauk wyższej szkoły rolniczej w Dublanach obowiązkową praktykę w szerszej mierze na folwarku.

W następującem sprawozdaniu o zakładach naukowych w Dublanach zdaje Wydział krajowy zarazem sprawę z wykonania poleceń, w powyższych uchwałach zawartych.

I. Szkoła wyższa.

W roku szkolnym 1899/1900 liczyła szkoła 41 uczniów. W ciągu roku ubyło trzech uczniów, sześciu zaś opuściło zakład z końcem roku po odbyciu studiów. Z pozostałych wpisał się wszyscy w liczbie 32 na II. i III. rok nauki, na I. rok przyjęto 17 uczniów nowych, 14 na podstawie egzaminu dojrzałości, 3 na podstawie złożonego egzaminu wstępnego. Rok szkolny 1900/1901 zastał więc w szkole ogółem 49 uczniów, w tej liczbie 26 pochodzących z Galicyi.

W sprawozdaniu przedłożonem Wysokiemu Sejmowi w ciągu ubiegłej trzydniowej sesji grudniowej przedstawiliśmy, że nowe skrzydło internatu, wybudowane w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 4 maja 1900 r., oddano z otwarciem b. r. szkolnego na użytek zakładu i że przez dobudowę tę zwiększono internat, obok rozszerzenia kuchni, jadalni i infirmaryi, o 20 nowych pomieszczeń dla uczniów, tak że

budynek internatowy pomieścić może 58 uczniów. O wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21 grudnia 1900 r. zezwalającej na zaciągnięcie pożyczki hipotecznej na pokrycie kosztów rozszerzenia internatu i zamierzonej budowy pomieszczeń nauczycielskich, zdajemy sprawę w umieszczonem w dalszym ciągu sprawozdaniu o niższej szkole.

W składzie grona nauczycieli wyższej szkoły zaszły w okresie sprawozdawczym liczne zmiany.

Na podstawie przytoczonej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu, zwiększającej etat nauczycieli o jedną posadę profesora, zamianował Wydział krajowy dotychczasowego profesora adjunkta p. Józefa Pomorskiego, profesorem, z płacą w powołanej uchwale ustanowionej, poruczając mu nadal wykłady chemii rolnej i kierownictwo stacji doświadczalnej w Dublinach. Równocześnie zamianował Wydział krajowy p. Kazimierza Szulca, od roku 1890 docenta fizyki i meteorologii w wyższej szkole, profesorem adjunktem. Na opróżnione miejsce profesora botaniki, wakujące od r. 1897 wskutek przejścia dr. Ignacego Szyszyłowicza do służby w urzędzie Wydziału krajowego, powołał Wydział krajowy zaszczytnie znanego w świecie naukowym botanika dr. Maryana Raciborskiego, byłego asystenta katedry botaniki w uniwersytecie Jagiellońskim, a od r. 1897 zajętego na wezwanie rządu holenderskiego w ogrodzie botanicznym w Buitenzorg. Obowiązki profesora wyższej szkoły w Dublinach objął p. Raciborski w sierpniu z. r. Zyskując w osobie prof. Raciborskiego wybitną siłę naukową poniosła szkoła z innej strony prawdziwą stratę wskutek ustąpienia zasłużonego profesora hodowli p. Kazimierza Pańkowskiego, który wskutek nadwątlonego zdrowia po czterdziestoletniej służbie nauczycielskiej przedłożył prośbę o przeniesienie go w stan spoczynku, Czyniąc zadość tej prośbie Wydział krajowy przeniósł prof. Pańkowskiego z dniem 1 maja b. r. w stały stan spoczynku, wyrażając mu przy tej sposobności swe uznanie za długoletnią, pełną zasług służbę nauczycielską. W tym samym czasie opróżnioną została katedra uprawy roli i roślin, gdyż dotychczasowy profesor rolnictwa, p. Juliusz Olszowy, bawiący od maja 1900 r. na urlopie, wniósł rezygnację z zajmowanego stanowiska. Przyjmując przedłożoną rezygnację Wydział krajowy uwolnił profesora Olszowego z dniem 1 maja b. r. od dalszego pełnienia obowiązków profesora.

Dla pozyskania odpowiednich sił na opróżnione dwie najważniejsze katedry, rolnictwa i hodowli, zarządził Wydział krajowy ogłoszenie konkursu na jedną i drugą posadę, poruczając tymczasowo naukę rolnictwa w zastępstwie profesorowi Pomorskiemu, w części zaś dr. Kazimierzowi Mieczysławskiemu, docentowi rolnictwa w politechnice lwowskiej, a naukę hodowli w zastępstwie docentowi dr. Mieczysławowi Pańkowskiemu. W toku nauki nie było zatem żadnej przerwy, sądźmy zaś, że z otwarciem nowego roku szkolnego obsadzone będą obie opróżnione posady.

Zmiana programu nauki w wyższej szkole, celem uwzględnienia w szerszej mierze praktyki rolniczej na folwarku w myśl polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 28 marca 1899 r., powtórnego także na ubiegłej sesji, została w b. r. dokonana.

Po wyczerpujących studiach i naradach osobnych komisji i całego grona nauczycielskiego przesłała dyrekcya nowy plan nauki na ręce Kuratorji, która poczyniwszy w nim zmiany i uzupełnienia, przedstawiła go Wydziałowi krajowemu do ostatecznego zatwierdzenia. Zasadą wszystkich projektowanych zmian tak grona nauczycielskiego jak i Kuratorji było dążenie do nadania charakterowi nauczania praktyczniejszego kierunku bez obniżenia jednak dotychczasowego poziomu naukowego szkoły i zbytowego przeciążenia uczniów. Trzymając się ściśle postanowień statutu organizacyjnego, nadających zasadnicze podstawy charakterowi szkoły, starano się przez umiejętne połączenie głębszego pojęcia i wyczerpania nauczanych przedmiotów z praktycznem zastosowaniem tychże do potrzeb gospodarskich, stworzyć tę harmonijną całość wiedzy, jaka jest potrzebną dla ludzi o wyższem wykształceniu fachowem a o praktycznych życiowych celach. Zasadniczym charakterem wyższych szkół i akademij rolniczych jest gruntowne przyrodnicze przygotowanie, które rozwijając przed umysłami uczniów wszelkie przejawy życiowe, uczy nie tylko poznawać, ale i rozumieć te zjawiska. Nauki zawodowe dla umysłów tak przygotowanych są już tylko dostosowaniem wiedzy do poszczególnych wypadków, są to praktyczne wnioski, oparte na zrozumieniu zasadniczych prawd przyrodzonych.

Dążenie do nadania nauczaniu charakteru praktyczniejszego nie wpływa wcale na obniżenie poziomu całej szkoły. Do pracowni i laboratoriów, tych środków uprzedniających nauki przyrodnicze, dodano w nowym planie nauki jeszcze całe dublańskie gospodarstwo, jako wielkie laboratorium dla uzmysłwienia nauk zawodowych.

Stawiając gospodarstwo dublańskie jako jeden ze współrzędnych środków naukowych wymagać się będzie od uczniów nie tylko poznania organizacji i biegu tegoż ale i zapoznania się praktycznego z całą techniczną stroną wykonywania robót.

W programie teoretycznej nauki zaprowadzono bardzo nieznaczne zmiany, nauki przyrodnicze i zawodowe pozostały prawie niezmienione, w naukach pomocniczych dodano na pierwszym roku repetytorium z rachunków, w celu dopełnienia tych braków z matematyki i geometrii dostosowanej, które tak często odczuwa się tak w szkole jak i w życiu przy wszystkich rachunkach gospodarskich. Uwzględniono także w formie bardzo zwięzłej i czysto praktycznej naukę ratowania w nagłych wypadkach i ogólne zasady higieny, przedmioty tak niezbędnie potrzebne szczególnie w naszych warunkach dla wszystkich praktycznych rolników. Natomiast zasadnicze zmiany dotyczą stosunku uczniów do folwarku. Dotychczasowe zetknięcie się uczniów z gospodarstwem było niedostateczne i zależało głównie od specjalnego zainteresowania się i woli uczniów. Program nauki wiązał ich dość luźnie z folwarkiem, nie starając się wcale o wyszukanie jak największej ilości styczności, któreby zmuszały widzieć i poznać bieg czynności gospodarskich. Demonstracje z hodowli i rolnictwa, dwugodzinne tygodniowo uzasadnienia dyspozycji folwarcznych, to były momenty zetknięcia się ucznia z folwarkiem; uczeń był tylko biernym widzem niektórych chwil życia gospodarskiego bez zdawania sobie sprawy z całego biegu czynności, z połączenia wszystkich tych ogniw w jeden gospodarski organizm. Obecnie wprowadzone zmiany z niemego spektatora, który dotychczas traktował całe gospodarstwo co najwyżej jako obiekt demonstracyjny, robi z ucznia sprawozdawcę, a więc organ współczynny, który zobowiązany do zdania sprawy z pewnego aktu gospodarczego musi nie tylko umieć patrzeć, ale i powtórzyć i wytłumaczyć to, co widział. Tego też tylko rodzaju praktyka da się wprowadzić w szkołach. Doświadczenia przez nią się jeszcze nie nabywa, bo tego uczy dopiero życie, ułatwia jednak wielce zdobycie doświadczenia, skraca znacznie czas na to potrzebny i ochrania od wielu strat, jakie bez tej umiejętności patrzenia spotykają tak często początkującego rolnika.

Wprowadzenie obowiązkowej praktyki gospodarskiej polegałoby na następujących zasadach: Do każdego z trzech głównych działów gospodarstwa (rolnictwo, hodowla, administracja) folwarcznego w Dublanach wyznaczać będzie dyrektor kolejno co tydzień, jednego ucznia z trzeciego roku jako sprawozdawcę i jednego z drugiego roku jako pomocnika. Obydwaj mają obowiązek wglądać we wszystkie szczegóły poruczonego im oddziału i czynić zapiski. Nie wolno im jednak wydawać żadnych poleceń służcom lub robotnikom. Codziennie wieczór, a w razach nadzwyczajnych nawet w ciągu dnia, składa uczeń trzeciego roku ustny raport dyrektorowi.

Uczniowie ci muszą być także obecni przy codziennem wydawaniu dyspozycji. Z całego tygodnia spisują dyżurni treściwe raporty, które są na uzasadnieniach tygodniowych dyspozycji folwarcznych przedmiotem ogólnego omówienia przez dyrektora i uczniów. Na podstawie tych wykazów i omówień obowiązani są wszyscy uczniowie prowadzić na specjalnie do tego przygotowanych formularzach zapiski gospodarskie, których oceną przed przystąpieniem ucznia do egzaminu głównego zajmuje się komisja egzaminacyjna.

Ogólna kontrola współdziałania i korzystania z praktyki gospodarskiej uczniów byłaby dwojaką: stałą w ręku dyrektora, który dysponuje uczniami, sprawdza ich czynności, bada zapiski, oraz poznaje cały zasób wiedzy ich w tym kierunku; dołączoną, ale decydującą o ostatecznych postępach ucznia, w ręku egzaminatorów przy egzaminie głównym, którzy oprócz prawa zadawania pytań czysto praktycznej natury, będą mieli obowiązek dawania jednego pytania z każdego przedmiotu, a więc rolnictwa, hodowli i administracji, odnoszącego się ściśle do gospodarstwa w Dublanach. Zwrócenie to szczególniejszej uwagi przy egzaminie głównym na znajomość uczniów lokalnych stosunków gospodarskich zmusi ich do tem większego przykładania się w tym kierunku i stworzy to, czego życzył sobie w swych uchwałach Wysoki Sejm t. j. że praktyka wprowadzi się nie tylko w plan nauk obowiązkowych w Dublanach, ale zarazem uczyni się ją przedmiotem egzaminu głównego.

Nie obniżając zupełnie poziomu szkoły zdobywa się na drodze tej reformy niezbędny łącznik, jaki powinien w szkołach zawodowych istnieć pomiędzy teorią a praktyką i dawać wskazówki, jak należy teoretyczną wiedzę uniejętnie zużytkować w praktycznym życiu gospodarskim. Dostosowana w ten sposób do istotnych potrzeb kraju Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach nie schodząc z wyżyny swego pierwotnego stanowiska naukowego spełni swe zadanie przez wydawanie ludzi, którzy nie tylko posiadają wyższe wiadomości fachowe, ale umieć je także praktycznie zużytkować.

Równocześnie z projektem zmiany planu nauki przedłożyło kolegium profesorów wyższej szkoły Wydziałowi krajowemu swe wnioski z uzasadnieniem potrzeby stanowczego określenia oficjalnego stanowiska szkoły w rządzie naukowych zakładów rolniczych Monarchii. C. k. Ministerstwo rolnictwa zalicza mianowicie wyższą szkołę dublańską do kategorii średnich szkół rolniczych wbrew wyraźnym postanowieniom statutu organizacyjnego i istotnemu charakterowi szkoły. To nieusprawiedliwione, sprzeczne z faktycznym stanem rzeczy, obniżanie stanowiska szkoły jest w wysokim stopniu niekorzystnym dla jej rozwoju, a uczniom nawet prawdziwą szkodę przynosi. W wnioskach swych wskazuje kolegium profesorów przede wszystkim na fakt, że w skutek zaliczania szkoły dublańskiej w urzędowych wykazach ministerstwa do kategorii szkół średnich nie mogą uczniowie dublańscy otrzymywać posad zastrzeżonych wyłącznie dla abiturjentów wyższych zakładów rolniczych. Z tych samych formalnych tylko powodów nie mogą uczniowie dublańscy przenieść się do innych wyższych zakładów naukowych bez utraty lat spędzonych w Dublanach, gdyż instytucje rolnicze zagraniczne, a także główna szkoła ziemiańska (Hochschule f. Bodencultur) w Wiedniu, nie chcą uwzględnić kursów wysłuchanych poprzednio w Dublanach. Obecnie zakłady rolnicze polegając na oficjalnym charakterze szkoły dublańskiej utrudniają nadto ukończonym uczniom dublańskim, niejednokrotnie stypendystom Wydziału krajowego, uzupełnianiem swych studiów zagranicą, uzyskanie stopnia naukowego, wymagając od nich co najmniej dwóch lat studyów na miejscu, podczas gdy abiturjenci innych wyższych zakładów naukowych bywają w nierównie krótszym czasie do egzaminów przypuszczeni.

Obniżanie stanowiska szkoły dublańskiej jest więc niewątpliwie połączonym ze szkodą, z upośledzeniem niesłusznym uczniów, którzy wstępują do zakładu na podstawie egzaminu dojrzałości i wynoszą z niego sumę wiedzy nie mniejszą jak z innych wyższych zakładów rolniczych, mimoto jednak nie nabywają praw, jakie im się słusznie należą. W dalszej konsekwencji odwraca to od szkoły dublańskiej tę młodzież przede wszystkim, której na pozyskaniu świadectwa ukończenia wyższego zakładu naukowego ze względów praktycznych musi zależeć, pewna zaś część młodzieży już tylko z pobudek ambicyj przynosi nad szkołę dublańską inne zakłady rolnicze, noszące tytuły akademii rolniczych.

Nie da się wreszcie zaprzeczyć, że zaliczanie szkoły dublańskiej do kategorii średnich szkół rolniczych obniża stanowisko profesorów, obniża wogóle powagę szkoły na zewnątrz.

Niedostatki te, wynikające z braku stanowczego określenia charakteru szkoły, stały się jeszcze jaskrawszymi wskutek przeprowadzonej w roku ubiegłym reorganizacji dwóch szkół rolniczych czeskich w Liebwerd i w Tabor. Obydwa te zakłady, noszące do roku 1900 taką samą nazwę jak szkoła dublańska, stojące jednak niżej od niej pod względem poziomu naukowego, wymagające od wstępujących uczniów ukończenia tylko sześciu klas szkół średnich, zaliczało Ministerstwo rolnictwa pospołu ze szkołą dublańską do kategorii szkół średnich. Przy sposobności przeprowadzonej w roku ubiegłym reorganizacji obu tych zakładów Sejm czeski uchwałą z dnia 5 maja 1900 r. zmienił ich nazwę szkół wyższych rolniczych na nazwę akademii rolniczych, określając tem dobitnie ich charakter jako wyższych zakładów naukowych. Wskutek tego szkoła dublańska, stojąca faktycznie wyżej od akademii rolniczych w Tabor i w Liebwerd, nawet mimo ich nowej organizacji, będzie odtąd już nie na równi z nimi stawiana, lecz będzie zaliczana do kategorii niższej.

Ten stan rzeczy stał się bezpośrednią pobudką skłaniającą kolegium profesorów do przedstawienia Wydziałowi krajowemu wniosku z prośbą, ażeby w właściwej drodze wyjednał oficjalne uznanie szkoły dublańskiej za wyższy zakład naukowy. Ponieważ zaś obecna nazwa wyższej szkoły rolniczej, jakkolwiek odpowiadająca dokładnie charakterowi szkoły, nigdzie zresztą nie jest używana i wskutek tego nie określa

w sposób dla wszystkich zrozumiały właściwego charakteru szkoły, ponieważ dalej nie stosuje się do przyjętego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa podziału szkół na stopnie, rozróżniającego tylko szkoły rolnicze najwyższego typu (*Hochschulen*), akademie rolnicze (*landw. Akademien*) i szkoły średnie (*mittlere landw. Schulen*), Kolegium profesorów wnosi, ażeby Wydział krajowy wyjednał zarazem zmianę dotychczasowej nazwy szkoły na nazwę Akademii rolniczej.

Po wysłuchaniu opinii Kuratorji szkół dublańskich, która solidaryzuje się zupełnie z wnioskami kolegium profesorów i popiera je usilnie w całej osnowie, uznał Wydział krajowy w interesie szkoły za wskazane, ażeby zwrócić się do Ministerstwa rolnictwa z żądaniem oficjalnego przyznania szkole dublańskiej stanowiska słusznie się jej należącego.

Szkoła założona pierwotnie dla praktycznej nauki gospodarstwa wiejskiego odbiegła już w pierwszym okresie istnienia od celów przez założycieli wskazanych. Wstępowali do niej przeważnie uczniowie dojrzały, z ukończoną szkołą średnią lub uniwersytetem, co zniewalało profesorów do ściślejszego i bardziej wyczerpującego traktowania przedmiotów, do rozszerzenia zakresu wykładów odpowiednio do przygotowania uczniów. Okoliczność ta świadczyła niezbicie o potrzebie w kraju wyższego zakładu rolniczego, zarazem podnosiła siłą rzeczy istniejącą szkołę do wyższego poziomu naukowego, tak, że w roku 1873 po nowej organizacji szkoły Komitet Towarzystwa gospodarskiego uznał ją za wyższą szkołę rolniczą. W tym charakterze przyjął ją Wydział krajowy w roku 1877 w zarząd kraju, z zastrzeżonym w umowie zawartej z Komitetem obowiązkiem utrzymywania szkoły nadal na poziomie wyższego zakładu naukowego. W tem pojęciu stanowiska szkoły uchwalił Wydział krajowy w roku 1880 nowy statut organizacyjny stanowiący, że celem szkoły jest kształcenie naukowe na samodzielnych gospodarzy większych posiadłości ziemskich i że cel ten ma być osiągnięty przez wykłady wszystkich nauk, których znajomość potrzebną jest do racjonalnego prowadzenia gospodarstwa wiejskiego.

Odpowiednio do określonego celu, postanawia statut, że warunkiem przyjęcia do zakładu jest ukończenie szkoły średniej i złożenie egzaminu dojrzałości, który wyjątkowo tylko zastąpionym być może egzaminem wstępnym. Obowiązujący plan nauk, obfite wyposażenie pracowni w środki naukowe i poprzednie przygotowanie uczniów, które jest takie same, jakiego się wymaga od wstępujących na uniwersytet, decydują same przez się o charakterze naukowym szkoły. Jest też szkoła dublańska uznana powszechnie w kraju za wyższy zakład naukowy, a przypuszczać nie można, jakoby Ministerstwo rolnictwa również nie znało dokładnie ustroju szkoły. Tylko obecna jej nazwa, nie stosująca się do żadnego z przyjętych przez Ministerstwo typów wyższych szkół rolniczych, może być poniekąd usprawiedliwieniem zaliczania szkoły dublańskiej do kategorii szkół średnich. Wydział krajowy podziela w tym względzie uzasadnione zapatrywania kolegium profesorów i Kuratorji i przedstawia Wysokiemu Sejmowi poniżej odpowiedni wniosek do uchwały z prośbą o zmianę obecnej nazwy szkoły na nazwę Akademii rolniczej.

Tytuł ten nie będzie wcale awansem, podniesieniem szkoły do wyższego typu, bo znaczy to samo, co obecna nazwa wyższej szkoły, będzie tylko zmianą nazwy na powszechnie zrozumiałą, bo przyjętą w urzędowym podziale szkół na stopnie. Że płonna byłaby obawa nadania szkole przez nazwę Akademii kierunku więcej akademickiego, teoretycznego, stwierdza przedstawiony jednocześnie zarys nowego planu nauki, który wcale nie rozszerza zakresu nauk teoretycznych, owszem nawet je ogranicza na korzyść nauki i ćwiczeń praktycznych. Wydział krajowy upraszając Wysoki Sejm o przyjęcie przedłożonego wniosku podnosi z naciskiem, że zmiana nazwy nie dotknie zupełnie obecnej organizacji szkoły, nie naruszy w niczem obowiązujących przepisów. Ta czysto formalna zmiana nazwy uprości jednak starania o oficjalne przyznanie szkole charakteru wyższego zakładu naukowego i będzie mieć wogóle doniosłe znaczenie dla rozwoju szkoły dublańskiej, bo podniesie jej powagę na zewnątrz, ułatwi tem samem pozyskanie na przyszłość odpowiednich sił nauczycielskich, zapewni ukończonym uczniom dublańskim te prawa, jakie się im zarówno z abiturjentami innych instytucji rolniczych należą, nadewszystko zaś odwróci młodzież od szukania wiedzy w obcych zakładach naukowych, pozornie, tytułem tylko od szkoły dublańskiej wyżej stojących, podających jednak wiedzę z gruntu rodzimego nie wyrosłą, dla naszych warunków często wątpliwą, a nieraz bardzo powierzchowną.

Przychodząc do spraw administracyjnych, nadmieniamy, że w myśl przytoczonej na wstępie uchwały Wys. Sejmu, Wydział krajowy nabył od prof. Lubomęskiego wystawioną jego kosztem na gruncie szkolnym przybudówkę i pozostawił ją nadal do użytku dyrektora szkół dublańskich.

Preliminarz budżetu wyższej szkoły na r. 1901 wykazuje niedobór do pokrycia z funduszu krajowego w kwocie 100.285 K, zatem mniejszy od niedoboru zeszłorocznego o 3.600 K. W wydatkach nadzwyczajnych prelinujemy następujące pozycje: 900 K na uzupełnienie ogrodzeń około nowych budynków i 400 K na uprzędkowanie dróg i chodników. Nadto upraszamy Wysoki Sejm o przyznanie nadzwyczajnego kredytu 1100 K na dalsze adaptacje w dawnym budynku internatowym, mianowicie na naprawę pęknięć w murach i podłepienie całego dachu wapnem 580 K. na przestawienie 6 pieców 330 K, na przeniesienie dołu kloacznoego z powodu budowy nowego skrzydła internatu 200 K, razem jak podaliśmy 1100 K. Inne drobne kredyty nadzwyczajne uzasadnione są w preliniarzu Wysokiemu Sejmowi przedłożonym.

Al. 1. Powołując się wreszcie na załączone jako alegat 1 sprawozdanie dyrekcji szkół dublańskich, zawierające bliższe szczegóły o frekwencji uczniów, o wycieczkach i pracach naukowych profesorów, przechodzimy z kolei do zdania sprawy o niższej szkole.

II. Szkoła niższa.

Załatwiając sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie nowych inwestycji w zakładach dublańskich, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 21. grudnia 1900 r. następującą uchwałę:

„Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia na majątek Dublany pożyczki hipotecznej w kwocie 100.000 koron, spłacalnej przez amortyzację, i do użycia uzyskanego z tej pożyczki funduszu na pokrycie kosztów budowy nowego skrzydła domu internatowego wyższej szkoły i na wybudowanie pomieszczeń dla nauczycieli niższej szkoły rolniczej w Dublanach“.

Na podstawie tej uchwały Wydział krajowy otrzymał promesę Banku krajowego na pożyczkę w kwocie 100.000 K i zrealizuje ją, skoro uchwała Wys. Sejmu uzyska Najwyższe zatwierdzenie. Pożyczka ta uczyni w gotówce po strąceniu straty na kursie listów zastawnych i innych kosztów zaciągnięcia pożyczki około 88.000 K. Z tej sumy przypada do zwrotu funduszowi krajowemu wydana zaliczkowo kwota 40.000 K na pokrycie kosztów budowy nowego skrzydła internatu, ukończonej w roku ubiegłym w myśl uchwały sejmowej z dnia 4. maja 1900, następnie kwota 5 000 K na uzupełnienie urządzeń wewnątrz internatu. w skutek rozszerzenia tego budynku, 3000 K zaś na konstrukcję wadliwej kanalizacji zakładów dublańskich, wreszcie 40.000 K przeznaczył Wysoki Sejm w myśl wniosku Wydziału krajowego na postawienie dwóch domów parterowych na mieszkania dla trzech nauczycieli niższej szkoły i lekarza zakładowego.

Niedostatek odpowiednich pomieszczeń dla nauczycieli i funkcyonaryuszów zakładów dublańskich skłonił Wydział krajowy do zmiany przedstawionego Wysokiemu Sejmowi projektu budowy. W pierwotnym projekcie liczył się Wydział krajowy tylko z konieczną potrzebą przeniesienia pomieszczeń z zupełnie zniszczonej, przedniej części budynku niższej szkoły do domów nowych, odkładając z braku funduszów większe naprawy około innych budynków mieszkalnych na czas późniejszy. Gruntownej zwłaszcza rekonstrukcyi wymagał od dłuższego czasu mały dom parterowy, jeden z najstarszych w Dublanach, mieszczący pomieszczenie jednego profesora wyższej szkoły i kasyera. Zarządzone w b. r. na kilkakrotne przedstawienia dyrekcji techniczne zbadanie budynku okazało takie rażące braki, że częściowe przynajmniej opróżnienie tego budynku dla przeprowadzenia w najbliższym czasie gruntownej przeróbki jest nienuiknionem. Przesiedlenie chociażby jednej tylko rodziny byłoby jednak niemożliwym wobec zupełnego braku wolnych pomieszczeń, ze względu więc na to zapotrzebowanie, postanowił Wydział krajowy zmienić pierwotny projekt budowy, i zamiast projektowanych dwóch domów parterowych, zbudować jeden piętrowy, któryby objął nie cztery lecz pięć pomieszczeń. Ten sposób wyjścia jest naj-

praktyczniejszym, bo stawiając zamiast dwóch domów parterowych, łącznie o czterech pomieszkaniach, jeden dom piętrowy na pomieszkanię pięciu rodzin, podnosi się koszt budowy z pierwotnej kosztorysowej kwoty 40.000 K tylko na 48.000 K. Ośm tysięcy koron nadwyżki, nie znajdującej pokrycia z zaciągniętej pożyczki, wstawiłby Wydział krajowy do preliminarza budżetu na r. 1902. Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm o zezwolenie na tę zmianę planu budowy i nadmienia, że materiały budowlane są już zwiezione na miejsce, a rozpoczęcie budowy samej zarządzane będzie, skoro Wysoki Sejm załatwiając to sprawozdanie przyjmie projektowaną zmianę do zatwierdzającej wiadomości.

III. Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

W szkole gorzelniczej nie zaszły żadne zmiany ani w planie nauk ani w składzie prelegentów. Ilość uczniów utrzymuje się na tym samym zadowalniającym poziomie. Urządzany corocznie kosztem funduszu dyspozycyjnego Wydziału krajowego kilkudniowy kurs praktyczny dla organów c. k. straży skarbowej odbył się również w roku sprawozdawczym.

IV. Folwark.

2. Załączone jako alegat 2. sprawozdanie administracji folwarku podaje szczegółowy obraz gospodarstwa rolnego. Wydział krajowy ogranicza się zatem do przedstawienia tylko spraw budżetowych. Preliminarz folwarku na r. 1901 wykazuje po raz pierwszy od szeregu lat nadwyżkę w dochodach w kwocie 1277 K. Ten korzystny wynik pochodzi ztąd, że tegoroczny preliminarz folwarku nie zawiera większych wydatków nadzwyczajnych wyjąwszy kwoty 175 K na postawienie chlewu i parkanu przy mieszkaniu rządcy, nadto 1800 K na dalsze drenowanie pól folwarku, kwota wyższa o 400 K od corocznie prelininowanego kredytu wskutek potrzeby naprawy matek i wylotów na gruntach w latach poprzednich zdrenowanych.

Wydział krajowy nie tai, że osiągnięta w tym roku nadwyżka budżetowa nie da się w przyszłości utrzymać. Już w przyszłym roku obciążonym będzie budżet folwarku na długi szereg lat wydatkiem 4500 K na oprocentowanie nowej pożyczki hipotecznej, chociaż nie mającej nic wspólnego z gospodarstwem folwarcznym. Wkrótce ponieść musi folwark także znaczny stosunkowo wydatek na przeprowadzenie do ładu pomieszkania rządcy folwarku, mieszczącego się w drewnianym budynku, bardzo zniszczonym zębem czasu i grzybem.

Podajemy wreszcie do wiadomości Wysokiego Sejmu, że w roku ubiegłym zarządził Wydział krajowy na wniosek administracji folwarku zaprzestanie dalszego wyrobu cegły w Dublanach, gdyż produkeya ta nie opłacała się wskutek niekorzystnych warunków miejscowych, mianowicie wskutek braku głębszego pokładu gliny, wskutek braku piasku i wody, tak, że przy drożyznie robocizny cegła wypalona na miejscu kosztowałaby drożej niż sprowadzona ze Lwowa.

V. Stacya doświadczalna chemiczno-rolnicza w Dublanach i stacya doświadczalna botaniczno-rolnicza we Lwowie.

Komisya gospodarstwa krajowego przedstawiła Wysokiemu Sejmowi w roku ubiegłym osobne sprawozdanie o stacyi botanicznej, uznając ją z chwilą przeniesienia do Lwowa za zakład odrębny. Wydział krajowy zastosuje się w przyszłości do życzenia komisyi, obecnie wyjątkowo tylko łączy obie stacye w jednym sprawozdaniu, gdyż z powodu pomyłki wydrukowano sprawozdanie kierownika stacyi doświadczalnej lwowskiej razem z dołączonemi tu jako alegaty sprawozdaniem o zakładach naukowych w Dublanach.

Załatwiając na wniosek komisji gospodarstwa krajowego oddzielnie sprawozdanie o stacyi botanicznej powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu w d. 4. maja 1900 następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o stacyi doświadczalnej botanicznej we Lwowie.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby ponownie udał się do c. k. Rządu celem uzyskania subwencji państwowej na stacyę botaniczną w wysokości 50% kosztów jej utrzymania.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby sprawę stabilizacji funkcyjaryuszów stacyi doświadczalnej wziął pod rozważę.

Stosując się do poleceń Wys. Sejmu, Wydział krajowy nie ustaje w usiłowaniach wyjednania u c. k. Rządu wydatniejszej subwencji na utrzymanie obu krajowych stacyj doświadczalnych. — W wnioskach subwencyjnych, przedkładanych corocznie c. k. Ministerstwu rolnictwa, żądamy z szczególniejszym naciskiem zwiększenia zasiłku państwowego na utrzymanie kraj. stacyj doświadczalnych, wynoszącego dotychczas zaledwie 4.000 K, uzasadniamy zaś swe żądania żywotnością i rozwojem tych zakładów, rosnącymi z każdym rokiem kosztami utrzymania, do których c. k. Rząd przyczynia się nie stosunkowo małą kwotą, chociaż niezawodnie uznaje użyteczność podobnych instytucji, kiedy własnym znacznym nakładem utrzymuje kilka stacyj doświadczalnych w innych krajach koronnych. C. k. Ministerstwo rolnictwa nie uwzględniło jednak dotąd słusznych żądań naszych, zastaniając się niedostatkiem funduszów subwencyjnych. Obojętność c. k. Rządu staje się tem dotkliwszą, że Wydział krajowy nie chcąc tamować rozwoju stacyj doświadczalnych, których użyteczność ocenia dostatecznie cały ogół ziemian, zmuszonym jest preliminarz do każdego roku większy wydatek na koszt utrzymania tych instytucji. Tyczy się to szczególnie stacyi botanicznej, która za przeniesieniem do Lwowa weszła w nowy okres rozwoju. Szybki wzrost agend stacyi, zwłaszcza w kierunku kontroli nasion, jak o tem świadczy załączone sprawozdanie kierownika, wymaga zwiększenia fachowych sił pomocniczych, gdyż dotychczasowy personal stacyi, złożony z dwóch asystentów i laboranta, już obecnie z trudem tylko podołać może pracy kontrolnej, wymagającej obok ścisłej dokładności także szybkiego wykonania, nie mówiąc już o czynności doświadczalnej, której dotychczas dla szczupłości personalu i środków nie mogła prawie stacya rozwinąć. W tem przekonaniu utwierdza nas jeszcze komisya gospodarstwa krajowego, wskazując w sprawozdaniu swem na potrzebę zwiększenia sił zajętych w stacyi, jako na jeden ze środków utrzymania stacyi na odpowiedniej jej działalności wyżynie. Wydział krajowy postanowił zatem przy układaniu preliminarza stacyi na r. 1901 wstawić nową pozycyę wydatków na utrzymanie trzeciego asystenta w stacyi botanicznej i przedstawia w tym celu Wys. Sejmowi odpowiedni wniosek do uchwały.

Z wnioskiem tym łączymy sprawę stabilizacji jednego asystenta w stacyi botanicznej we Lwowie i w stacyi chemicznej w Dublanach, w myśl uwag komisji i uchwały Wys. Sejmu. Motywy przytoczone w zeszłorocznem sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego podziela Wydział krajowy w zupełności. Zadanie asystentów stacyi jest zgoła różne od stanowiska asystentów katedr uniwersyteckich, którzy po kilkuletnich studiach teoretycznych, przy dostarczonych im środkach, ciągłej styczności z profesorem i pod jego kierunkiem, mają ustąpić miejsca innym chętnym do studyów w tej gałęzi nauki.

Od asystenta stacyi wymaga się natomiast pracy i służby. Zajęcie jego wymaga wprawdzie przygotowania naukowego, ale samo przez się już nie kształci, nie daje możności naukowego wyrobienia się i użytkowania tego na innem polu. Ztąd stanowisko asystenta stacyi uważać należy za zawód, który ma dać i zapewnić utrzymanie w nim pracującemu. Tylko pod tym warunkiem można zapewnić stacyi doświadczalnej stałych i wyrobionych pracowników i ten wzgląd skłania Wydział krajowy do przedstawienia Wys. Sejmowi wniosku na ustanowienie w obu stacyach po jednej etatowej posadzie asystenta z odpowiedniem stałym wynagrodzeniem.

Projekt Wydziału krajowego przedstawia się następująco:

a) w miejsce dotychczasowego etatu asystentów w stacyi botanicznej we Lwowie, składającego się z asystenta z płacą 1.600 K i dodatkiem na pomieszkowanie w kwocie

478 K rocznie i drugiego asystenta z płacą 1200 K i takim samym dodatkiem na mieszkanie, co czyni razem wydatek 3756 K, projektuje Wydział krajowy etat następujący :

1) asystent etatowy z płacą 2000 K i dodatkiem aktywalnym 200 K	razem 2200 K
2) dwóch asystentów z płacą 1200 K i dodatkiem na pomieszkanie po 470 K	" 3356 "
	razem 5556 K.

Zmiana ta podwyższa wydatek budżetu stacyi rocznie o 1800 K.

b) w etacie asystentów stacyi doświadczalnej chemicznej w Dublinach projektuje Wydział krajowy tylko zmianę jednej posady asystenta z płacą 1600 K i dodatkiem na pomieszkanie 478 K na posadę etatową z stałą płacą w kwocie 2000 K i dodatkiem aktywalnym w kwocie 200 K rocznie, wskutek czego wynika wydatek większy o 282 K.

Wydział krajowy nie upatruje w tem stosunkowo niedużem zwiększeniu wydatków zbyt wielkiej ofiary, gdyż jest przekonany, że zapewnienie bytu przynajmniej starszym asystentom doda im zachęty do wytrwania w gorliwości i wyjdzie pewnie na pożytek zakładów.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych, o gorzelnii i folwarku w Dublinach i o kraj. stacyi doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie.

II. Sejm zmienia dotychczasową nazwę wyższej szkoły rolniczej w Dublinach na nazwę „Akademia rolnicza w Dublinach“.

III. Sejm ustanawia w kraj. stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublinach jedną posadę etatową asystenta z stałą płacą w kwocie 2000 K rocznie i dodatkiem aktywalnym w kwocie 200 K rocznie, związując równocześnie jedną posadę asystenta z płacą roczną 1600 K.

Asystent etatowy jest urzędnikiem krajowym z prawami objętemi ustanową służby krajowej i statutem emerytalnym, uchwalonym przez Sejm na posiedzeniu dnia 21. stycznia 1889.

IV. Sejm znosi dotychczasowy etat asystentów w krajowej stacyi doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie i ustanawia etat następujący:

1) Asystent etatowy z stałą płacą w kwocie 2000 K rocznie i dodatkiem aktywalnym w kwocie 200 K rocznie.

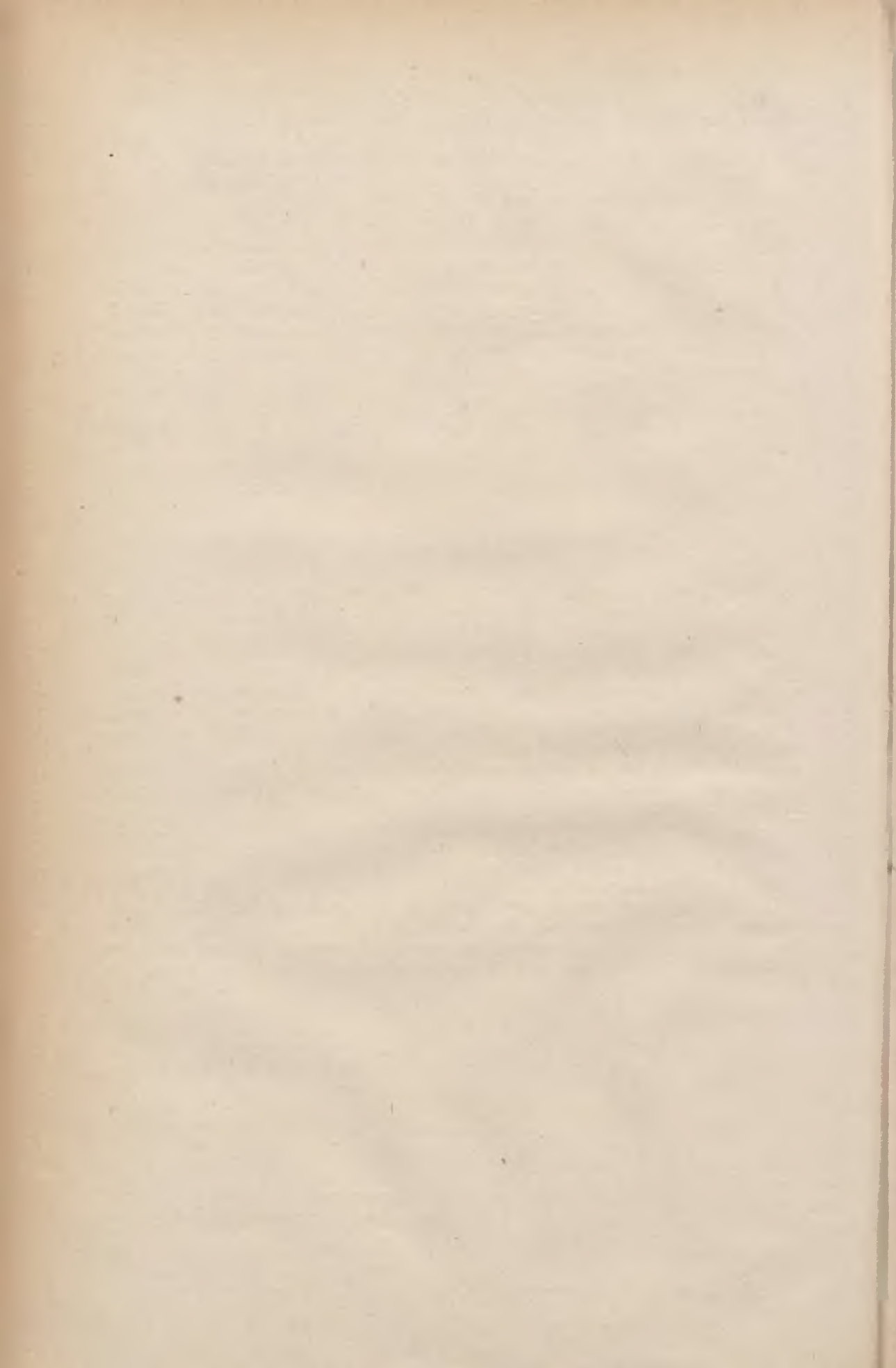
2) Dwóch asystentów nieetatowych, każdy z płacą w kwocie 1200 K i dodatkiem na pomieszkanie w kwocie 478 K rocznie.

Asystent etatowy jest urzędnikiem krajowym z prawami objętemi ustanową służby krajowej i statutem emerytalnym, uchwalonym przez Sejm na posiedzeniu dnia 21. stycznia 1889.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Mieczysław Onyszkiewicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Dyrekcji krajowych szkół rolniczych w Dublinach
za rok szkolny 1899/900.

I. Szkoła wyższa.

W roku szkolnym 1899/00 uczęszczało 41 uczniów zwyczajnych, a mianowicie:

pozostałych w Zakładzie z roku 1897/8 i 1898/9	23
przyjętych w roku 1899/00	18
Razem	41

Z tych było na I. roku	18
" " II. "	17
" " III. "	6
Razem	41

Stosownie do odbytych studyów było:

z wyższych zakładów naukowych	8
przyjęto na podstawie egzaminu dojrzałości	27
" " " " wstępnego	6
Razem	41

Według stanu rodziców było:

synów właścicieli większych posiadłości	11
" dzierżawców	3
" właścicieli mniejszych	8
" przemysłowców, urzędników i innych	19
Razem	41

Egzamina.

Uczniowie Szkoły wyższej składają: 1) egzamina szczegółowe z poszczególnych nauk zasadniczych i pomocniczych w I. i II. roku studyów, i 2) egzamin główny z nauk zawodowych w końcu III. roku studyów.

Egzaminów szczegółowych złożono:

ze stopniem celującym	46
„ „ bardzo dobrym	56
„ „ dobrym	46
„ „ dostatecznym	50
Razem	198

Według nauk złożono egzaminów:

z fizyki	41
z chemii	25
z mineralogii, petrografii i geologii	45
z botaniki ogólnej i szczegółowej i fizjologii roślin	25
z zoologii, anatomii i fizjologii zwierząt	23
z inżynierii wiejskiej	17
z ekonomii	22

Obowiązujących kolokwiiw złożono w bieżącym roku szkolnym 80.

Do egzaminu pisemnego klauzurowego w terminie przedwakacyjnym zgłosiło się pięciu kandydatów, do egzaminu w terminie powakacyjnym dwóch kandydatów: jeden z roku 1898, a jeden z roku 1899.

Do egzaminu głównego ustnego, przed- i powakacyjnego, zgłosiło się, z sześciu uczniów III. roku, którzy ukończyli studia, czterech uczniów. Na egzaminatorów zaproszono: Witołda ks. Czartoryskiego, Stanisława hr. Stadnickiego, Tadeusza Langiego, Władysława Struszkiewicza, dr. Władysława Żeleńskiego i prof. dr. Emila Godlewskiego. Ponieważ z powyższych przybył tylko Stanisław hr. Stadnicki i Tadeusz Langie, przeto w skład komisji egzaminacyjnej wchodził: Stanisław hr. Stadnicki, jako przewodniczący, Tadeusz Langie, dyrektor Juliusz Frommel, tudzież z grona kolegium profesorów: Kazimierz Pańkowski, dr. Stefan Pawlik i Józef Mikułowski-Pomorski. Egzamin odbył się w obecności delegata Wydziału krajowego, p. Mieczysława Onyszkiewicza, tudzież p. Bogumiła Szeligowskiego, jako komisarza rządowego.

Komisja egzaminacyjna przyznała 2 kandydatom stopień bardzo dobry, 2 kandydatom stopień dobry.

Miejsca funduszowe i stypendya.

W roku szkolnym 1899/1900 nadano z fundacyi, przeznaczonych dla uczniów krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublinach, ogółem 10 stypendyów, w łącznej kwocie 3.370 koron. Nadto nadał Wydział krajowy 12 uczniom miejsca funduszowe.

Wycieczki.

Podczas wycieczki tegorocznej, odbytej z końcem czerwca, zwiedzono dobra JE. Namiestnika, Leona hr. Pinińskiego, w Grzymałowie, oraz dobra JW. Krzysztofowiczów w Załuczu górnem i dolnem. Zwiedzenie wyż wymienionych majątków, dało sposobność zaznajomienia słuchaczy z warunkami dwojakiego typu gospodarstw podolskich. Grzymałów jest typowem gospodarstwem północnego Podola, walczącem z niesprzyjającym klimatem; natomiast Załucze, mając doskonałą glebę i sprzyjający klimat, przedstawia rzadki typ gospodarstwa w Galicyi, gdzie wszelkie warunki przyrodzone ułatwiają pracę rolnika.

W wycieczce wzięli udział: dyrektor Juliusz Frommel, oraz profesorowie: K. Pańkowski, dr. Stefan Pawlik, Józef Pomorski, dr. Kazimierz Mieczynski i 22 uczniów II. i III. roku. Wycieczkę podejmowano wszędzie bardzo gościnnie, i nie szcędzono

trudu w udzielaniu objaśnień szczegółowych na każdym kroku, za co na tem miejscu imieniem Szkoły składa Dyrekcya raz jeszcze serdeczne podziękowanie.

Oprócz tej większej wycieczki, odbywały się, począwszy od maja, prawie w każdym tygodniu, wycieczki uczniów pod przewodnictwem profesorów do różnych gospodarstw w okolicy Dublin, między innymi do Kutkorza, własności JW. Homolacsa, i do Jaryczowa, na premiowanie bydła rogatego.

Grono nauczycielskie.

Juliusz Frommel, dyrektor i przewodniczący kolegium profesorów.

Profesorowie.

Pańkowski Kazimierz, profesor hodowli zwierząt gospodarskich.

Rylski Tomasz, profesor inżynierii wiejskiej.

Wawnikiewicz Roman, dr., profesor chemii i technologii, dyrektor szkoły gorzelniczej.

Raciborski Maryan, dr., profesor botaniki, anatomii i fizjologii roślin, od 21. września 1900.

Olszowy Juliusz, dyplomowany agronom, profesor rolnictwa, od maja r. 1900 na urlopie.

Pawlik Stefan, dr., profesor administracji wiejskiej.

Pawlikowski Jan Gwalbert, dr., profesor ekonomii politycznej, statystyki i ustaw rolnych.

Mikułowski-Pomorski Józef, profesor chemii rolnej i kierownik stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej.

Profesorowie adjunkci.

Manasterski Piotr, profesor mineralogii, petrografii i geologii.

Kowalewski Mieczysław, dr., profesor morfologii, fizjologii i systematyki zwierząt, sekretarz kolegium profesorów do 15. lipca 1900.

Szule Kazimierz, profesor fizyki, geografii fizycznej, meteorologii i klimatologii, od 15. lipca 1900 sekretarz kolegium profesorów.

Docenci.

Pańkowski Mieczysław, dr., docent hodowli zwierząt gospodarskich.

Kubicki Józef, docent weterynaryi, z tytułem profesora.

Sokołowski Stanisław, docent leśnictwa.

Sawczyński Henryk, dr., docent historii i literatury polskiej.

Blauth Jan, starszy inżynier, docent melioracyi rolniczych.

Rozwadowski Tadeusz, inżynier, docent nauk rybactwa.

Schoenett Maksymilian, dr., docent botaniki i ogrodnictwa.

Kapelani zakładowi.

Ks. Jaszowski Błażej, dr. św. teologii obrządku rzymsko-katolickiego, profesor uniwersytetu.

Ks. Konowalec Włodzimierz, obrządku grecko-katolickiego.

Kancelarya dyrekcji.

Dyrektor, jak wyżej.

Sekretarz dyrekcji, Wieleżyński Bolesław.

Kasyer-rachmistrz, Popowicz Józef.

Mundant dyrekcji, Świętecki Antoni.

Lekarz zakładowy i kierownik apteki.

Dr. Trzeński Bogusław.

Administracja domu zakładowego.

Połowicz Michał, administrator, 1 magazynier, 1 portyer, 2 służących, 2 stróżów.

Służba zakładowa.

1 woźny, 1 dozorca i 2 stróżów.

Pracownie, zbiory i muzea.*Pracownia botaniczna.*

Kierownik: w zastępstwie profesor Mikułowski-Pomorski Józef; od 21. września profesor dr. Raciborski Maryan.

Asystent: vacat; w zastępstwie Huppenthal Karol.

Laborant: Rzemikowski Józef.

Ogród botaniczny.

Kierownik: w zastępstwie dr. Schoenett Maksymilian; od 21. września profesor dr. Raciborski Maryan.

Ogrodnik: Mentzel Emil.

Pomoenic ogrodniczy: Wieczorkowski Marek.

Pracownia i muzeum zoologiczne.

Kierownik: profesor-adjunkt dr. Kowalewski Mieczysław.

Preparator: Znatowicz Eugeniusz.

Laborant: Salak Ignacy.

Gabinet fizyczny.

Kierownik: profesor-adjunkt Szulc Kazimierz.

Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia chemiczna.

Kierownik: profesor dr. Wawnikiewicz Roman.

Adjunkt, pełniący obowiązki asystenta, Manasterski Piotr.

Laborant: Hrapp Stefan.

Gabinet mineralogiczny.

Kierownik: profesor-adjunkt Manasterski Piotr.

Laborant: Hrapp Stefan.

Pracownia chemii rolniczej.

Kierownik: profesor Mikułowski-Pomorski Józef.

Laborant: Robak Jan.

Pracownia i muzeum rolnicze.

Kierownik: profesor Olszowy Juliusz, od maja 1900 na urlopie.

Laborant: Robak Jan.

Muzeum inżynierji wiejskiej.

Kierownik: profesor Ryłski Tomasz.

Laborant: Śliwa Józef.

Pracownia mleczarska.

Kierownik: profesor Pańkowski Kazimierz.

Docent: dr. Pańkowski Mieczysław.

Laborant: Salak Ignacy.

Stacya meteorologiczna.

Kierownik: profesor-adjunkt Szulc Kazimierz.

Laborant: Śliwa Józef.

Zbiory administracyjne.

Kierownik: dr. Pawlik Stefan.

Zbiory melioracji rolnych, leśnictwa, rybactwa, fizjologii zwierząt i anatomii, powierzono opiece miejscowych docentów.

Biblioteka i czytelnia profesorska.

Kierownik: profesor-adjunkt Szulc Kazimierz.

Podróże i prace naukowe członków grona nauczycielskiego.

Profesor Józef Kubicki brał udział w VII. zjeździe przyrodników i lekarzy w Krakowie, gdzie jako przewodniczący, kierował rozprawami w sekcji weterynarskiej, odnoszącemi się do sprawy szerzenia się, rozpoznawania i tępienia gruźlicy u bydła rogatego.

Ogłosił drukiem: W miesięczniku „Przegląd weterynarski“ szereg artykułów w sprawie „Pomoru trzody chlewnej“, ze stanowiska naukowego i ekonomicznego, dla naszego kraju, zdążając do zmiany § 4. rozporządzenia cesarskiego z 2. maja 1899.

Profesor-adjunkt dr. Mieczysław Kowalewski ogłosił drukiem: Studya helmintologiczne VI. — O czterech gatunkach rodzaju *Trichosoma* Rod. z 1 tablicą (Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akademii Umiejętności w Krakowie. — Kraków 1900).

Profesor-adjunkt Kazimierz Szulc prowadził, jak i lat poprzednich spostrzeżenia meteorologiczne, których wyniki były drukowane w sprawozdaniach komisji fizyograficznej Akademii Umiejętności w Krakowie, w *Jahrbücher der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus in Wien*, i w *Jahrbücher des k. k. hydrographischen Central-Bureau's*.

Ogłosił drukiem: „Ochrona przed gradami zapomocą strzałów“, Lwów r. 1900 (Rolnik Nr. 14—15). Przedłożył centralnemu komitetowi c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego memoriał w sprawie strzałów przeciwgradowych. W lipcu 1900, podczas IX. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie, miał odczyt w sekcji przyrodniczo-rolniczej, p. t. „Grady w Galicyi“.

Docent dr. Mieczysław Pańkowski, uzyskawszy zasiłek z Wydziału krajowego, odbył trzymiesięczną podróż naukową za granicę. Zwiedził najprzód pańską wystawę bydła, owiec i świń, która miała miejsce w czerwcu b. r., jak również

ogólny dział rolniczy na wystawie światowej w Paryżu, dalej przeważną część Normandyi i Danii, gdzie miał sposobność poznania stosunków hodowlanych i rolniczych wogóle. Następnie w ciągu kilkunastodniowego pobytu w szkole mleczarskiej w Hameln, zapoznał się z praktyką przeróbki mleka na szerszą skalę. Wreszcie zwiedził znaczną część Anglii, przestudyowawszy tamtejsze, bardzo interesujące stosunki hodowlane i ekonomiczno-rolnicze. We wszystkich wymienionych krajach miał nadto sposobność zbadania na miejscu szkolnictwa rolniczego, urządzeń stacyi doświadczalnych i wielu kwestyi i spraw, stojących w ścisłym związku z rolnictwem.

Ogłosił drukiem: „W sprawie żywienia prosiąt“. (Rolnik 1900 i osobna odbitka.)

Biblioteka krajowej wyższej Szkoły rolniczej.

W ciągu 1899/00 roku przybyło do biblioteki krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublinach dzieł 100, tomów 109, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych	dzieł	57	tomów	64
„ „ przyrodniczych	„	30	„	32
„ „ społecznych	„	6	„	6
„ „ bibliografii i rozmaiłości	„	7	„	7
	<u>Razem</u>	<u>dzieł 100</u>	<u>tomów 109</u>	

Z tej liczby:

W języku niemieckim	dzieł	62	tomów	70
„ „ polskim	„	35	„	36
„ „ francuskim	„	1	„	1
„ „ czeskim	„	1	„	1
„ „ włoskim	„	1	„	1
	<u>Razem</u>	<u>dzieł 100</u>	<u>tomów 109</u>	

Ogółem z dniem 1. października 1900 roku biblioteka liczyła dzieł 4.043, tomów 6.448.

W ciągu roku 1899/00, biblioteka otrzymała czasopism i roczników 79, a mianowicie:

w dziale nauk fachowych i szkolnictwa rolniczego	41	w tem	bezpł.	20
„ „ przyrodniczych	22	„	„	5
„ „ społecznych	5	„	„	3
„ „ bibliografii i rozmaiłości	11	„	„	10
	<u>Razem</u>	<u>79</u>	<u>w tem</u>	<u>bezpł. 38</u>

Z tych:

W języku niemieckim	42
„ „ polskim	28
„ „ francuskim	1
„ „ angielskim	1
„ „ czeskim	6
„ „ rosyjskim	1
	<u>Razem 79</u>

Muzeum mechaniczne.

Dla zbiorów mechaniki rolniczej zakupiono: Siewnik rządowy, systemu kółek, zwany „Columbia“.

Laboratorium i muzeum rolnicze.

Oprócz różnych przyrządów do fotografowania roślin na polu doświadczeń, sprowadzono do muzeum zbiór kaczanów kukurudzy różnych odmian europejskich i transatlantycznych, oraz szafę do przechowania tychże.

Muzeum i pracownia zoologiczno-zootomiczna.

Do muzeum i pracowni zoologiczno-zootomicznej przybyło:

- 1) 2 szafy na zbiory rybackie i biblioteczne,
- 2) zegar ścienny do pracowni,
- 3) 46 sztuk instrumentów do preperowania,
- 4) 23 dzieł do biblioteki podręcznej,
- 5) 18 sztuk przyrządów rybackich,
- 6) kilka szkieletów i kilkanaście okazów wypchanych ptaków i ssących,
- 7) 8 sztuk preparatów spirytusowych.

Razem wartości przeszło 700 koron.

Na pierwszej wystawie krajowej Towarzystwa hodowców drobiu, gołębi i królików we Lwowie, w dniach 2—4. czerwieca b. r., profesor-adjunkt dr. Mieczysław Kowalewski, wystawił robaki pasożytne drobiu, gołębi i królików, zebrane i pracowane w ostatnich latach przez niego, a wcielone do zbioru helmintologicznego muzeum zoologicznego, za które otrzymał dyplom honorowy.

Stacya meteorologiczna.

Zakupiono kolekcję termometrów, do badania temperatur gruntu do głębokości 1-20 m. oraz zwierciadło do notowania kierunku biegu chmur; od kwietnia do września prenumerowano telegraficzne prognozy pogody wiedeńskiego Instytutu meteorologicznego. Poczyniono starania dla pozyskania dla dublańskiej stacyi meteorologicznej z obserwatorium c. k. politechniki we Lwowie, przyrządów do spostrzeżeń magnetycznych; wskutek tego spostrzeżenia magnetyczne, niemożliwe na Politechnice we Lwowie z powodu tramwajów elektrycznych, mają być odtąd prowadzone w Dublanach.

W prowadzeniu obserwacji meteorologicznych brali systematyczny udział uczniowie I. roku.

Gabinet fizyki.

Zakupiono baterję z 6-ciu stosów, oraz kolekcję narzędzi podręcznych.

Muzeum hodowlane i pracownia mleczarska.

W muzeum hodowlanem uporządkowano zbiór rozmaitych wełn, umieszczając te ostatnie w zakupionych w roku zeszłym do tego celu cylindrach szklanych. Zbiór ten, liczący obecnie około 100 próbek wełn owiec zarówno merynosowych, o rozmaitych charakterach runa, jak i grubowełnistych, przedstawia dość obfity materiał demonstracyjny.

Dla doświadczeń z żywieniem zwierząt zakupiono parę naczyń drewnianych i blaszanych. Na folwarku przeprowadził docent dr. Mieczysław Pańkowski doświadczenia z żywieniem krów i świń ziarnem i makuchami ze soi. Rezultaty nie ogłoszone dotąd, z powodu wyjazdu dr. M. Pańkowskiego na czas dłuższy za granicę, opublikowane zostaną po zebraniu materiału cyfrowego.

Do pracowni mleczarskiej przybyło kilka pomniejszych przyrządów do analiz mleka. Podobnie jak w latach poprzednich, prowadził docent dr. Mieczysław Pańko-

Wedle wieku posiada szkoła uczniów mających ukończonych 15 lat życia.	2
„ od 16 do 18 „ „	23
„ „ 19 „ 20 „ „	12
„ „ 21 „ 29 „ „	3
	<u>Razem 40</u>

Według wyznania :

rzymsko - katolickiego	28
grecko - katolickiego	9
ewangelickiego	3
	<u>Razem 40</u>

Według stanu :

synów rolników, włościan	18
„ oficyalistów prywatnych	15
„ rzemieślników	2
„ urzędników	2
„ rodziców innych zawodów	3
	<u>Razem 40</u>

Tak jak w poprzednich latach znaleźli wszyscy abiturycenci kraj. niższej szkoły rolniczej w Dublinach, posady w większych majątkach ziemskich i co jest pocieszającym, przeważnie w tych dobrach, gdzie już poprzednio byli czynni ukończeni uczniowie tej szkoły.

Dyrekeya krajowych szkół rolniczych w Dublinach

w październiku 1900.

Juliusz Frommel
dyrektor.

Sprawozdanie administracyjne

gospodarstwa folwarku Dublany za rok 1899/900.

I. Gospodarstwo rolne.

Zasianem i zasadzonym było w r.	1895/6	1896/7	1897/8	1898/9	1899/0	Uwaga. do r. 1899/0
	m o r g ó w					
Żytem	7	22 ¹ / ₂	23	31	30	
Pszenicą ozimą	32	32	27 ¹ / ₂	27 ¹ / ₄	30	
„ jarą	2	11	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	
Jęczmieniem	4	5	5	5	5	
Owsem	23	26	21 ¹ / ₂	23 ¹ / ₂	28	
Grochem	2 ¹ / ₂	4	4	2	—	
Bobikiem	4	4	6	5	17 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂ morg. na przeoranem rze- paczysku
Wyką na nasienie	2	3 ¹ / ₂	3	2 ¹ / ₂	5	
Esparcetą „	3	—	—	—	—	
Żubinem	5 ¹ / ₂	—	—	—	—	
„ na zielony nawóz	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	—	
Rzepakiem	20	wymarzl	20	20	4	reszcie 16 morg z powodu wymar- nięcia wyorano.
Makiem	—	—	—	—	4	na przeoranym rzepaku.
Ziemniakami	31 ¹ / ₂	25	20	27	22	
Burakami	5 ³ / ₄	6	6	5 ¹ / ₂	5	
Marchwią	—	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	2 ¹ / ₄	1 ¹ / ₂	
Koniczyną szwedzką roczną z tra- wami	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	10	koniczyna na „Karwatach“ wymarza i po- le zasiano mię- szanką na paszę.
Koniczyną szwedzką dwuletnią	10	10	10	10	10	
„ czerwoną z trawami	12	12 ¹ / ₂	10	10	10	
„ białą	10	10	10	10	10	
Różnem nasieniem	—	1	1	2 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	
Zieloną paszą	6	9	4	5 ¹ / ₂	16 ¹ / ₄	
„ „ w rzepaczysku	6	—	10	10	4	
Ugorem leżało	27	23	26 ¹ / ₂	20	14	
Wydzierżawiono na krótki czas	17 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	14 ¹ / ₂	
Razem	241 ¹ / ₂	241 ¹ / ₂	234 ¹ / ₂	244 ¹ / ₂	243 ¹ / ₂	

W roku 1900 przybyło 1¹/₂ morga z powodu zaniechania części doświadczeń i wykarczowania małej parceli lasu, ubyło zaś 2¹/₂ z powodu założenia szkółki drzew, oddania małej parceli do karczmy i cegielni.

WYKAZ

produkcji gospodarstwa rolnego na folwarku Dublany.

Liczba porz.	1896/7		1897/8		1898/9		w roku gospodarskim 1899/1900												
	z j e d n e g o m o r g a						morgów		snołów		celne		średnie		poślad		z 1 morga		
	kóp	ziarna q.	kóp	ziarna q.	kóp	ziarna q.	kóp	ziarna q.	q.	kl.	q.	kl.	q.	kl.	q.	kl.	q.	kl.	q.
1	17.7	11.68	9.41	5.50	7.30	13.70	31	325	17	391	29	17	21	43	21	43	10.50	13.87	
2	15.8	12.80	12.27	5.03	11.37	12.43	27 ¹ / ₄	433	01	279	81	10	25	03	17	03	15.88	11.27	
3	8.37	12.28	8.48	8.59	8.54	13.07	5	53	—	59	52	—	—	35	8	35	10.60	13.75	
4	8.4	8.76	5.48	4.88	7.85	13.41	23 ³ / ₄	231	45	300	87	—	—	—	—	—	9.76	12.67	
5	—	5.80	7.75	4.04	—	3.93	2	fur ¹⁴	—	8	34	—	—	—	—	—	fur 7	4.17	
6	11	8.93	6.40	4.02	10.40	6.85	5	kóp ⁴⁸	48	30	12	—	—	—	1	48	kóp 9.76	6.32	
7	4.38	2.94	6.71	2.87	—	8.07	2 ¹ / ₂	fur ¹²	—	9	44	—	—	—	—	—	fur 5.80	3.77	
8	—	4.32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
9	—	8.64	wymarżł	—	—	14.26	20	kóp ⁴⁸	—	244	70	—	—	—	1	50	—	12.31	
10	—	9.55	—	104	—	131	21 ¹ / ₄	—	—	3085	—	—	—	—	—	—	—	145.6	
11	—	448	—	307	—	399	5 ³ / ₄	—	—	453	—	—	—	—	—	—	—	78.66	
12	—	—	—	145	—	332	5 ¹ / ₂	—	—	2012	—	—	—	—	—	—	—	366	
13	—	—	4.33	4.20	4	5.10	1	—	50	318	45	—	—	—	—	—	—	212	
								4		4							4.5		4.45

*) W płodozmianie.

**) Na polu odebranem propinatorowi.

Produkcji jarej pszenicy i grochu po trzyrazowym ujemnym rezultacie zaniechałem w roku 1899/900.

W roku 1898/9 i 1899/900 nie siałem już buraków „Oberndorfskich“ „Askańskich“ i „Eckendorfskich“ tylko „Piloty“ i cukrowe, a przeto plon z 1 morga co do ilości buraków zmniejszył się, co do ilości zaś wyprodukowanego cukru i białka urósł znacznie.

II. Gospodarstwo Łąkowe.

	I. pokos	II. pokos	
Rezultat z 27 morgów międzypolowych	244 q.	168 q.	= 412 q.
„ „ 42 „ melior. łąk torfowych	528 q.	474 q.	= 1.002 q.

jest mały, ale zawsze lepszy od rezultatu z roku 1898.

Oprócz tego skoszono trzeci raz część łąk międzypolowych i zakiszono tę trawę wraz z liśćmi buraków i marchwi. Kwaśną tą paszą karmiono na wiosnę 1900 bydło opasowe przez 6 tygodni. Pasza ta mięszana przedstawiała na wiosnę 1900 karmę zdrową i przez bydło opasowe chętnie spożywaną, przyczem mleczność krów opasowych znacznie się podniosła.

III. Inwentarz żywy.

W stanie krów nie nastąpiła znaczna zmiana. Produkcya mleka podniosła się, jak to bilans okazuje cyfrowo.

Stan owiec i nierogacizny nie zmienił się.

W stajni opasowej wytuczono oprócz reszty 11 sztuk krów „Simental“, z roku 1898/9 tylko wybrakowane stare krowy i 3 jałówki, nie kwalifikujące się na matki.

Młodych buhajów „Oldenburg“ sprzedano 6 sztuk w wieku 12—14 miesięcy po 680 do 740 koron.

Przy koniach odpisano na amortyzację 10%, przy buhajach 20%.

Niemożliwość trzymania ryb w zimie w stawach dublańskich z powodu, iż Wysoka Władza nie udziela funduszków na wyszlamowanie tychże, zmusiła Dyrekcyę do szukania innego sposobu gospodarstwa rybnego a mianowicie zawdzięcza uprzejmości JW. Barona Adolfa Brunickiego z Lubienia, który odstąpił Dyrekcyi 1 q. półtorarocznego narybku w kwietniu 1900 (przeważnie karpie królewskie najlepszej rasy), iż stawy zostały choć po części zarybione. Ryby te po 5-ciu miesiącach t. j. w jesieni 1900 wydały na wagę 5 razy tyle, ile na wiosnę wpuszczono do wody.

Rezultat pieniężny zostanie wykazany w sprawozdaniu folwarku Dublan za za czas od 1. lipca 1900 do 30. czerwca 1901.

Porównanie wartości inwentarza żywego z dnia 1. lipca 1899 z wartością tegoż z dnia 1. lipca 1900 przedstawia się następująco:

Dnia 1. lipca 1899.

Dnia 1. lipca 1900.

(Patrz sprawozdanie folwarczne z roku 1898/1899).

1. Konie.			1. Konie.		
3 sztuk po 188 K.	864	—	Po potrąceniu 10%	778	60
1 sztuka	160	—	„ „ „	144	—
6 sztuk po 234 K.	1.404	—	„ „ „	1.260	60
7 „ „ 198 „	1.386	—	„ „ „	1.248	40
2 „ „ 162 „	324	—	„ „ „	292	60
4 „ „ 160 „	640	—	„ „ „	576	—
1 sztuka	100	—	„ „ „	90	—
1 „	50	—	„ „ „	45	—
25 koni 4.928 K. po potrą-			25 koni 4.435 K. 20 gr. po		
ceniu 10% 492 K. 80 gr.	4.435	20	potrąceniu 10% 443 K.		
			52 gr.	3.991	68

2. Bydło rogate.			2. Bydło rogate.		
<i>a) Oldenburgskie:</i>			<i>a) Oldenburgskie:</i>		
1 Buhaj „Radbod“	1.764	—	1 ten sam, strąc. 20% =		
13 krów pełnej krwi 8.556 kl.			352 K. 80 gr.	1.411	80
po 1·20 =	10.267	20	15 = 9.359 kl. po 1·20 =	11.230	80
2 krów pół krwi 1.095 kl.			2 = 1.127 „ „ 80 =	901	60
po 80 =	876	40	16 = 4.723 „ „ 1·20 =	5.667	60
13 jałówek 4.576 kl. po 1·20 =	5.491	20	6 = 801 „ „ 1·60 =	1.281	60
6 buhajów młodych 698 kl.			2 młode buhajki 15 mies.	1.280	—
po 1·60 =	1.116	80	1 buhaj „Bohun“ (import.)	1.200	—
<i>b) Anglerskie:</i>			<i>b) Anglerskie:</i>		
1 Buhaj „Feliks“	936	—	1 ten sam, strąc. 20% =		
3 krów orygin. (z Drezna)			187·20 =	748	80
1201 kl. po 1·00 K.	1.201	—	3 1.255 kl. po 100 =	1.255	—
12 krów 5514 kl. po 70 =	3.859	80	14 7.222 „ „ 70 =	5.055	40
14 jałówek 5058 kl. po 70 =	3.540	60	13 3.925 „ „ 70 =	2.747	50
<i>c) opasowe:</i>			<i>c) opasowe:</i>		
18 sztuk po strąceniu 13%			5 sztuk = 2.540 kl. po		
wagi żywej 8.974 kl. netto			strąc. 13% 330 kl. =		
po 56 =	5.025	44	2.210 kl. netto po 56 =	1.235	60
83 sztuk	34.078	44	83 sztuk	34.920	70
3. Owce:			3) Owce:		
1 barani 10 matek „Czuszek“			3 barany i 10 matek Czuszek		
2 barany } 336 K.			2 barany } 350 K.		
1 skop } 336 K.			1 skop } 350 K.		
9 matek }			16 matek }		
12 jagniąt 192 K.	528	—	10 jagniąt 160 K.	510	—
4. Trzoda chlewna:			4) Trzoda chlewna:		
1 knur 120 —			1 knur 120		
5 loch do chowu 1·281 kl.			4 lochy 910 kl. po 70 637		
po 80 = 1.024·80			2 „ krajowe		
3 młode wieprze 206 kl.			2 „ młode 170 kl.		
po 60 = 123·60	1.268	40	po 60 = 102 =	859	—
Razem	40.310	04	Razem	40.281	38

Z e s t a w i e n i e

Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1899 . . .	40.310 K. 04 gr.
Wartość inwentarza żywego z dniem 1. lipca 1900 . . .	40.281 „ 38 „
<u>Różnica na niekorzyść roku 1899/00</u>	<u>18 K. 66 gr.</u>

Rok 1899/900 był korzystny dla rolnictwa w okolicy Dublin, zboże wprawdzie nie sypało tyle co w roku poprzednim, z powodu jednak obfitego plonu słomy w roku w roku 1899 wyrównała się produkcja 1898 i 1899. — Okopowe i pasza z łąk, tudzież koniczyna dały w roku 1899 również obfite plony.

Amortyzacja inwestycji będzie jeszcze przez szereg lat obciążała czysty dochód gospodarstwa folwarcznego w Dublinach.

IV. Porównanie

wartości remanentów folwarcznych z dnia 1. lipca 1899 z wartością remanentów z dnia 1. lipca 1900.

A) W ziarnie i mące.

1.	25·22 klgr. żyta celnego po 14 K.	353 K. 08 gr.
2.	21·50 „ „ średniego po 9 „	193 „ 50 „
3.	13·27 „ pszenicy celnej po 16 „	212 „ 32 „
4.	2·70 „ „ średniej po 14 „	37 „ 80 „
5.	13·72 „ „ pośledniej po 12 „	164 „ 64 „
6.	90·19 „ jęczmienia celnego po 12·40	1.118 „ 36 „
7.	8·35 „ „ średniego po 10 „	83 „ 50 „
8.	2— „ owsa po 12 K.	24 „ — „
9.	1·96 „ grochu celnego po 16 K.	31 „ 36 „
10.	0·65 „ wyki celnej po 15 K.	9 „ 75 „
11.	4·58 „ moharu po 20 K.	91 „ 60 „
12.	0·21 „ nasienia buraków po 80 K.	16 „ 80 „
13.	1·74 „ koniczu białego po 60 k. (nasienny)	104 „ 40 „
14.	— 24 „ koniczu szwedzkiego po 120 K.	28 „ 80 „
15.	— 40 „ nasienia marchwi po 60 K.	24 „ — „
16.	— 8 „ maku po 40 K.	3 „ 20 „
17.	150 „ rzepaku pośled- niego po 10 K.	15 „ — „

18.	30 litr. jałowca po 30 gr.	9 K. — gr.
19.	1·58 klgr. sorgo po 24 K.	37 „ 92 „
20.	113 „ mąki żytniej po 17 K.	19 „ 21 „
21.	64 „ „ pszennej po 20 K.	12 „ 80 „
22.	79 „ krup jęczmieniowych po 15. K.	11 „ 85 „
23.	4830 „ otręb po 8 K.	386 „ 40 „
24.	6·29 „ osypki po 14 K.	88 „ 06 „

B) Pasza i prosta słoma.

25.	2587 klgr. paszy po 3 K. (wiązana w porcyach)	77 „ 61 „
26.	62·30 kóp koniczu szwedz. starego po 3 K.	187 „ 50 „
27.	68·06 klgr. otawy z łąk torfowych po 3 K.	204 „ 18 „
28.	689 kóp powróseł po 20 gr.	137 „ 80 „

C) Nawozy pomocnicze.

29.	6757 klgr. żużli po 8 60 K.	581 „ 10 „
30.	8·91 „ soli potasowej po 10 K. 20 gr.	90 „ 88 „
31.	4·50 „ gipsu po 1 K. 20 gr.	5 „ 40 „

D) Drzewo.

32.	27 słupów dębowych po 6 K.	162 „ — „
33.	16 sągów brzożowych po 20 K.	320 „ — „

E) Różne.

34.	3 sztuki skóry po 16 K.	48 „ — „
35.	68 klgr. wełny po 80 gr.	54 „ 40 „
	Wartość remanentów dnia 1. lipca 1900	4.946 K. 22 gr*
	„ „ „ 1. „ 1899	3.820 „ 50 „
	<u>Różnica na korzyść roku 1899/900</u>	<u>1.125 K. 72 gr.</u>

V. Inwentarz martwy.

Urządzono wagę mostową.

Przy budynkach poprawiono strych nad mieszkaniem rządcy w bardzo starym drewnianym domu potrzebującym koniecznie przesypania.

Szopa stara została przesypaną.

VI. Zestawienie rachunku pieniężnego od 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1900.

Wydatki	1896/7		1897/8		1898/9		1899/00	
	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.
Diesięć procentowa amortyzacja za zakupione nowe narzędzia i maszyny .	—	—	226	94	241	14	379	24*
Rubryka I.								
Poz. 1. Płace i zaslugi	5.281	48	5.826	76	5.511	28	5.030	89
2. Najem robotnika	10.175	90	9.465	98	8.950	26	9.768	81
3. Zmiana nasion	1.041	28	77	78	635	46	581	16
4. Dokupno nawozów pomocn.	2.237	30	3.491	82	2.658	06	2.271	86
5. Dokupno karmy	5.037	78	6.420	20	7.865	12	9.500	82
6. Zastąpienie zużytych koni	133	50	1.700	20	59	38	595	31
7. Utrzym. budynków i ogrodzeń	808	18	131	94	555	10	569	28
8. „ narzędzi i machin, kucie koni	826	10	1.112	84	819	80	904	07
8. „ rowów i dróg	110	22	100	44	39	94	—	—
10. Amortyzacja melioracji łąk i drenowanie pól	102	20	618	44	1.359	04	1.359	04*
11. Łąkowy	—	—	—	—	400	—	400	—
12. Zabezpieczenie od pożaru i gradu	785	28	1.068	44	1.130	76	1.146	32
13. Kuchnia folwarczna	567	74	694	46	850	26	735	16
14. Światło i smarowidło	126	86	59	64	67	12	125	80
15. Rogatki posyłki i jazdy	107	40	255	96	84	66	232	—
17. Kultura lasu i plantacje nieuż.	—	—	—	—	345	08	405	05
18. Koszta kancelaryjne	127	16	49	70	118	36	86	66
19. Dokupno inwentarza żywego i bydła opasowego	7.567	72	—	—	9.259	34	—	—
Rubryka V.								
Poz. 24. Koszta leczenia, tępienie myszy i owad., ochrona roślin i rozm.	430	08	679	62	725	64	496	24
Różnica wartości inwentarza żywego	—	—	1.048	20	—	—	18	66
„ „ remanentów	—	—	—	—	1.259	14	—	—
Razem	35.476	18	33.029	36	42.834	47	34.606	37

*) Amortyzacja.

Dochody	1896/7		1897/8		1898/9		1899/00	
	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.	Kor.	gr.
Rubryka I.								
Poz. 1. Sprzedaż ziemiopłodów	12.537	02	11.552	26	20.802	50	22.750	48
2. Z wynajętych łąk	4.115	84	2.302	58	2.779	10	2.964	20
Z tychże należy się 1/7 1900	—	—	—	—	667	80	789	60*
od Stacji botan. za pole	—	—	—	—	320	—	320	—*
3. a) α) za mleko	6.903	28	6.678	82	7.329	68	9.146	46
β) przychówek	1.006	04	2.357	84	1.124	84	5.047	30
γ) braki i opasy	1.642	04	2.454	84	1.101	70	2.285	80
b) Nierogaczna	952	20	221	28	515	70	750	26
c) Owce	308	—	125	16	76	—	160	72
d) Zysk z wytuczenia	890	42	1.582	42	4.541	12	922	—
e) Szkoła wyższa ryczałt	2.000	—	2.000	—	2.000	—	2.000	—
4) Z lasu i stawów	547	40	358	84	543	10	57	10
Rubryka III.								
Poz. 7. Z polowania	50	—	50	—	50	—	50	—
Rubryka IV.								
Poz. 8. Rozmaite: z wynajęt. koni i tp.	93	60	200	58	373	94	1.264	25
Rubryka V.								
Różnica w wartości inwentarza żywego	12.382	—	—	—	7.076	14	—	—
Rubryka VI.								
Różnica w wartości remanentów	1.276	22	1.508	02	—	—	1.125	72
Dochody razem	44.434	06	31.991	32	48.981	42	49.633	89
Odrając wydatki	35.476	18	33.029	36	42.834	47	34.606	37
Pozostaje czysty dochód	9.007	88	—	—	6.146	95	15.027	52
Niedobór	—	—	1.038	04	—	—	—	—

Przeciętny czysty dochód od 1. lipca 1896 do 30. czerwca 1900: rocznie Koron: 7.286.

*) Zaległe.

Jak to wykazałem w roku zeszłym, folwark został od roku 1896 uszczuplony o 7 morgów, z tego też powodu zmuszony byłem zmienić płodozmian główny. —

Folwark dublański — jak to już od szeregu lat wykazuję — nie może dać takiego dochodu jak folwark w prywatnej administracji, nie krępowanej względami na potrzeby Szkoły, nie mający tak drogiego i niechętnego robotnika jak ludność w Dublanach.

Powiększenie kontyngentu gorzelnicy celem wykorzystania właściwości ziemi dublańskiej, tak dobrze się nadającej do produkcji ziemniaków, — drenowanie reszty pól, wywiezienie stawarki ze stawów, a to tak w interesie znawożenia nią pól piaszczystych jak i możliwości zaprowadzenia normalnego gospodarstwa rybnego w stawach, a w końcu zaopatrzenie folwarku jak i innych zakładów dublańskich dobrą, zdrową wodą w wystarczającej ilości, są te desyderata, które już od pięciu lat podnoszę i dzisiaj powtórzyć uważam za swój obowiązek.

Zadośćuczynienie tym życzeniom miałyby ten skutek, iż dochód z folwarku nie tylko, że mógłby jeszcze znacznie urosnąć, ale — co najważniejsze — nie ulegałby tak często takim wahaniom, jak to miało miejsce w ostatnich latach.

Znaną jest rzeczą i wszędzie doświadczonym faktem, iż dochody tem więcej bywają stałymi, im mniej gospodarstwo jest eksponowane na brak zdrowych warunków bytu i im większą jest siła nawozowa roli.

Zestawienia rezultatów doświadczeń przeprowadzonych na folwarku, „Dublany“ ogłaszę w jednym z krajowych pism rolniczych.

Dublany w listopadzie 1900

Administracja folwarku :

Juliusz Frommel .

dyrektor.

Sprawozdanie administracyjne

krajowej stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach

za czas od 1. października 1899 do 1. października 1900.

Stan osobowy stacji:

Kierownik: Prof. Józef Mikułowski-Pomorski.
Asystenci: Adam Karpiński;
Karol Huppenthal;
Zygmunt Chmielewski, inżynier-chemik
Laborant: Waleryan Wdowicki.
Służący: Piotr Tuszniński i Iwan Tuszniński.

Działalność stacji.

1. rozbiory chemiczne.

W przeciągu roku 1899/900, wykonano ogółem 1140 rozbiorów chemicznych a mianowicie:

Gleb	28
Nawozów sztucznych	653
Pasz skoncentrowanych	2
Wody, wapieni, torfów i t. p.	8
Buraków cukrowych, kartofli, kukurudzy	22
Masła	32
Rozmaitych	35
Dla celów doświadczeń, prowadzonych przez stację, zbadano próbek	360
Ogółem	1.140

próbek, nadesłanych przez 160 osób, zarządy dóbr, i t. p., 14 firm handlowych, oraz 5 sądów.

Kontrola nawozowa.

Z nawozów sztucznych nadesłano:

Superfosfatów	67 próbek
Superfosfatu amoniakalnego	4 "
Mąki kostnej preparowanej	65 "
" " parzonej	13 "
Żużli Thomasa	500 "
Nawozów potasowych	3 "
Saletry	1 "
Ogółem	<u>653 próbek</u>

Z tego nadesłali rolnicy	339 próbek
Kupcy i sądy	314 "
Razem j. w.	<u>653 próbek.</u>

Wzrost ilości próbek nadesłanych przez kupców, zawdzięczyć należy ruchliwej firmie Ernesta Bahlsena z Krakowa, która, przystąpiwszy do kontroli nawozowej stacyi, przysłała w roku sprawozdawczym 242 próbek nawozów do zbadania.

Umowę co do kontroli nawozów, stosownie do uchwalonego przez Wysoki Wydział krajowy regulaminu, zawarli ze stacją w roku sprawozdawczym: C. k. Towarzystwo gospodarskie galicyjskie we Lwowie, Józef Karrach we Lwowie, jako reprezentat biura sprzedaży mączki fosfatowej w Pradze i Ernest Bahlsen w Krakowie

Doświadczenia prowadzone przez stację w r. 1899/900.

1. Doświadczenia wazonowe.

1. Doświadczenia nad potrzebami nawozowymi gleby	rok IV.	z Załucza (powiat śniatyński)
2. " " " " "		z Baszni (powiat cieszanow.)
3. " " " " "		Woli dołhołućkiej (powiat stryjski)
4. " " " " "		ze Strzałek (powiat bobrecki)
5. " " " " "		z Kutkorza (powiat złoczowski)
6. " " " " "		z Bereźnicy (powiat stryjski)
7. " " nad pytaniem: o ile rozmaite sole amonowe i superfosfat działają na rośliny mniej dobrze, jak saletra z superfosfatem, przy rozmaitych warunkach rozdzielienia.		
8. " " nad wpływem rozdzielienia nawozów fosforowych.		
9. " " nad szkodliwością działania mąki kostnej na plon jęczmienia w pewnych warunkach.		

10. Doświadczenia nad pytaniem: w jaki sposób podnieść można działanie mąki kostnej w wazonach.
11. „ nad działaniem gipsu.
12. „ nad rozdzieleniem azotu pomiędzy ziarna i słomę przy rozmaitym siewie co do czasu,
13. „ nad wpływem rozdzielenia nawozów na selery.
14. „ nad użytkowaniem pokarmów przez rośliny częściej i rzadziej przycinane.
15. „ nad pytaniem, czy roślina z nawozu pobiera pokarmy równie łatwo z małych jak z dużych wazonów.
16. „ nad szkodliwym działaniem mąki kostnej na gorczycę, obserwowanem w latach poprzedzających.

2. Doświadczenia polowe.

Pole doświadczalne należące do stacyi.

Po odpowiednim przygotowaniu pola doświadczalnego przez lat trzy, przystąpiono w r. b. do przeprowadzania doświadczeń, a mianowicie, ze względu na łatwość uszkodzenia plonów zbóż przez ptactwo, zdecydowano się na doświadczenia nad ciągłą uprawą kartofli i badaniem plonów przy rozmaitych warunkach uprawy i nawożenia.

F e r m y.

Do założonych czterech ferm w roku przeszłym przybyły fermy:

Bereźnica (koło Stryja) pod kierownictwem dyrektora krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy, p. Henryka Rozwadowskiego.

Humieniec (koło Sambora), pod kierownictwem p. Karola Jędrzejowicza.

Ferma w Brzeźnicy ma na celu badania sposobu polepszenia pastwisk podgórskich i prowadzoną jest według specjalnego planu.

Wyniki otrzymane w roku 1899 skłoniły nas do tego, że nadal stacya nie będzie prowadziła innych doświadczeń polowych, jak tylko na fermach, obliczonych na dłuższy szereg lat i mających zapewnić ścisłą kontrolę. Oprócz już założonych projektowane są fermy w rohatyńskim i rawskim. Przejmowana ferma w Wykotach nie doszła do skutku z przyczyn od stacyi niezależnych.

Doświadczenia z nawożeniem łąk.

L. p.	Prowadzący doświadczenia	Miejscowość	Powiat
1	p. Myczkowski	Krakowiec	
2	p. O. Sittauer	Niewiarów	bocheński
3	p. A. Czyżewski	Złoty Potok	
4	p. J. Turnau	Mikulice	przeworski
5	p. H. Turnau	Unejowice	"
6	p. A. Szylur	Markowa	łańcucki
7	p. B. Gurski	Dąbrowa	mościcki
8	p. A. Siemiradzki	Anaberg	stryjski
9	p. bar. J. Brunicki	Podhorce	"
10	p. bar. A. Horoch	Winniczki	lwowski
11	p. Z. Horodyński	Zbydniów	tarnobrzeski
12	Zarząd dóbr Mędrzechów	Mędrzechów	
13	p. F. Kozdraś	Czarny Dunajec	nowo-tarski
14	ks. dr. A. Kopyciński	Gawłuszowice	mielecki
15	p. R. Godlewski	Pałczyńce	
16	p. Dr. M. Krzysztofowicz	Załużce	śniatyński
17	p. L. Dąbrowski	Nowosielece	przeworski
18	p. Radochoński	Bolestrasyce	przemyski
19	ks. Stef. hr. Komorowski	Przeworsk	przeworski
20	Zarząd dóbr	Busk	złoczowski
21	Zarząd dóbr	Wierzbna	jarosławski
22	p. B. Gurski	Rozbórz	przeworski
23	p. Józef Rydel	Wola mielecka	mielecki
24	Zarząd dóbr	Wysock	
25	ks. W. Bryliński	Grzęda	lwowski
26	p. Szczepan Pupka	Dublany	"
27	p. Jan Ziemiak	Sambor	samborski
28	p. Bazyli Seniaw	Chłopy	

Doświadczenia nad potrzebami nawożenia gleb itp.

L. p.	Prowadzący doświadczenia	Miejscowość	Powiat
1	Zarząd szkoły ludowej	Oleszyce	
2	p. Ludwik Balicki	Wykoty	samborski
3	Szkoła rolnicza	Bereźnica	stryjski

Wykłady i publikacje.

Kierownik stacyi miał następujące wykłady na zebraniach publicznych :

Na walnem Zgromadzeniu oddziałów c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Przemysłu : „O racjonalnem nawożeniu i uprawie łąk“, w Samborze : „Cel i zadanie ferm doświadczalnych“, w Rawie ruskiej : „W jaki sposób podnieść możemy plony pól naszych“, na radzie ogólnej c. k. Towarzystwa gospodarskiego : „O nowym sposobie sprzedaży żużli Thomasa“. Ogłosił drukiem : V. Sprawozdanie z działalności krajowej stacyi chemiczno-rolniczej w Dublanach. — Lwów 1900.

„Ueber die Wirkung der Vertheilung des Dünges“ w „Zeitschrift für das landw. Versuchswesen in Oesterreich“. 1900.

„Fermy doświadczalne krajowej stacyi chemiczno rolniczej w Dublanach“. — Rolnik 1900.

„O nawożeniu buraków cukrowych“. -- Tygodnik rolniczy. — 1899.

Kierownik stacyi i asystent p. Karol Huppenthal brali czynny udział w IXtym Zjeździe lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie.

Kierownik stacyi powołanym został do Zarządu głównego Kółek rolniczych, gdzie mu powierzono organizację, a następnie zwierzchnie kierownictwo nowo utworzonego Biura rolniczego.

Dublany, w październiku 1900.

Józef Mikułowski-Pomorski.

Kierownik krajowej stacyi chem.-roln. w Dublanach.

Sprawozdanie administracyjne

krajowej Stacji doświadczalnej botaniczno-rolniczej we Lwowie za czas od 1-go października 1899 do 1-go października 1890., przedłożył Dr. Ign. Szyszyłowicz, kierownik Stacji.

Stan osobowy stacji w r. 1899/00.

Kierownik: Dr. Ign. Szyszyłowicz.

Asystent pierwszy: Bronisław Janowski.

„ drugi: Kazimierz Langie.

Laborant: Szymon Wojciechowski, służący: Jan Dyki.

Działalność kontrolna.

W związku kontrolnym ze Stacją pozostało 14 firm handlowych a mianowicie:

Bank Rolniczy we Lwowie, Dom dla Ziemian we Lwowie, Dom rolniczo-produkcyjny Ernesta Bahlsena w Krakowie, Dom komisowo-rolniczy Stanisława Komornickiego we Lwowie, Handel nasion E. Mauthnera w Budapeszcie, Julian baron Brunicki w Podhorcach p. Stryj, Krajowa Kultura nasion Borowna J. Bulsiewicza w Bochni, Kultura nasion leśnych w Zassowie pod Czarną, Pierwsza krajowa produkcja nasion T. Łuckiego w Mełnej, Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeczwie, Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wieliczce, Związek handlowy dla Kółek rolniczych w Krakowie, Związek handlowy dla Kółek rolniczych we Lwowie.

W porównaniu do lat ubiegłych ilość firm stojących w związku kontrolnym ze Stacją przedstawia się w następujący sposób:

W roku 1895/6	było firm kontrolowanych przez Stację	7
„ 1896/7	„ „ „ „ „	10
„ 1897/8	„ „ „ „ „	9
„ 1898/9	„ „ „ „ „	10
„ 1899/00	„ „ „ „ „	14

Wyżej wymienione firmy handlowe i hodowcy nasion zobowiązali się:

1. poddać wszystkie sprzedawane nasiona rolnicze i leśne ocenie Stacji;

2. zapewnić kupującym przez wręczenie listu gwarancyjnego (na blankiecie ku temu przez Stację wydanym) prawdziwość, pochodzenie, czystość nasienia, siłę kiełkowania, brak kianki lub jej ilość w jednym kilogramie towaru;

3. odszkodować kupującym w razie pokazania się różnicy pomiędzy wartością gwarantowaną a rzeczywistą towaru.

Listy gwarancyjne upoważniają kupujących przynajmniej za 100 koron tego samego towaru, zbóż zaś za 250 koron, do powtórnej oceny w Stacyi na koszt firm kontrolowanych, kupujących zaś za mniejsze kwoty do zniżki 50% taryfy Stacyi.

W roku sprawozdawczym musimy przedewszystkiem zaznaczyć nader znaczne zwiększenie się ilości rolników, którzy korzystali z tego przywileju, jaki im daje list gwarancyjny, wydany przez firmy kontrolowane. W roku ubiegłym nadesłali rolnicy do powtórnej oceny 75 próbek, co w porównaniu z latami poprzednimi przedstawia się w następujący sposób:

od roku 1895/8	przesłano	.	.	0	próbek
w " 1898/9	"	.	.	1	"
w " 1899/00	"	.	.	75	"

Zwiększenie to. tak znaczne ilości próbek przesłanych do powtórnej oceny jest dowodem żywszego zrozumienia znaczenia listów gwarancyjnych w kołach naszych rolników, którzy nie zadowolniają się już zapewnieniem dobroci towaru ze strony sprzedającego, lecz szukają już pozytywnych na to dowodów w ocenie Stacyi. Sprawdzanie to gwarancyi jest jednym z najsilniejszych czynników do wzmocnienia zaufania i powagi firm handlowych, prowadzących uczciwie swój interes, zmusza zaś przez wysokie odszkodowania i kary inne firmy do porzucenia prób wyzysku praktycznych rolników, którym czas lub wiedza często stoi na przeszkodzie przy rewizyi zakupionego towaru.

Ułatwienie bezpośredniego stosunku pomiędzy firmami handlowymi a Stacją przez przeniesienie tejże z Dublan do Lwowa wpłynęło bardzo na zwiększenie się drugiej formy gwarancyi dobroci towaru, jaką może dać sprzedający a mianowicie plombowanie nasion przez Stację w workach nieszytych.

Stacya zaplombowała w roku sprawozdawczym 1034 worków o wadze 74.180 kg. a średniej wartości pieniężnej 125.970 koron.

W porównaniu z latami ubiegłymi ilość plombowanych przez Stację worków przedstawia się w następujący sposób:

W roku	1895/6	plombowano worków	10	o wadze	700 kg.	wartości	1050 kor.
"	1896/7	"	46	o	3900	"	5850 "
"	1897/8	"	52	o	4100	"	6150 "
"	1898/9	"	843	o	66015	"	99000 "
"	1899/00	"	1034	o	74180	"	125970 "

Worki plombowano li tylko z polecenia dwóch firm handlowych lwowskich a mianowicie:

Banku rolniczego	worków	884	wagi	59.128	kg.	średniej	wartości	100.368	koron.
Domu dla Ziemian	"	150	"	15.060	"	"	"	25.602	"

Działalność w kierunku kontroli nasion rolniczych i leśnych zwiększyła się z chwilą przeniesienia Stacyi do Lwowa nader znacznie, a to głównie wskutek udogodnienia firmom handlowym bezpośredniego korzystania z pomocy Stacyi i znacznie szybszego załatwiania ocen, co w handlu nasionami jest rzeczą bardzo ważną.

Ogółem wyceniła Stacya, nie licząc towaru w workach zaplombowanych, w roku sprawozdawczym 1378 próbek a to przez wykonanie 5.512 analiz.

W porównaniu z latami ubiegłymi rzecz ta przedstawia się w następujący sposób:

Rok	Oceny płatne						Oceny bezpłatne			Razem		
	ilość nad- syłających		ilość przesyłek		ilość poszczególnych analiz		ilość nadsyłających	ilość przesyłek	ilość poszczegól. anal.	ilość nadsyłających	ilość przesyłek	ilość poszczegól. anal.
	rolnicy	sprzedający	rolnicy	sprzedający	rolnicy	sprzedający						
1895/6	30	8	48	165	75	581	2	191	794	40	404	1450
1896/7	20	12	83	190	252	559	8	145	706	40	418	1517
1897/8	26	10	35	459	80	1437	89	329	1603	125	823	3120
1898/9	35	11	81	303	210	1132	163	530	2397	209	914	3529
1899/900	187	24	194	654	776	2616	64	530	2120	275	1378	5512

Z powodu częściowego zawieszenia niektórych działów z doświadczeń dla braku w roku ubiegłym odpowiednich funduszków i pomocniczych sił fachowych tylko 337 próbek z ogółu wycenionych odnosi się do prac doświadczalnych stacyjnych, reszta zaś w ilości 1041 próbek jest wyłącznie wycenieniem towaru handlowego, co w porównaniu z latami ubiegłymi wyraźnie świadczy o znaczeniu i zapotrzebowaniu pomocy Stacyi przez rolników praktycznych oraz handlarzy nasion.

W porównaniu z innymi Stacyami doświadczalnymi w Austrii czynność kontrolna krajowej Stacyi botaniczno-rolniczej we Lwowie przedstawia się w następujący sposób:

W roku ubiegłym wyceniła Stacya w Wiedniu 6279 próbek, (w dziewiętnastym roku swego istnienia); w Gracu 360 próbek, w St. Michele 215 próbek, w Lublanie 125 próbek, w Celowcu 57 próbek.

Od handlarzy nasion otrzymała Stacya 654 próbek, z czego większa część wypada na firmy kontrolowane przez Stacyę. Jakkolwiek ilości te przy porównaniu pomiędzy sobą wyglądają u niektórych firm kontrolowanych dosyć poważnie, to jednak w każdym razie zaznaczyć musimy, iż w stosunku do sprzedawanego towaru, ilości te są bardzo małe i spodziewać się należy, że ze wzrostem zrozumienia znaczenia firm tych przez praktycznych rolników i częstszego z ich strony wykorzystywania bezpłatnej powtórnej oceny, ilości te znacznie się zwiększą. Leży też w interesie sprzedających, aby nie usuwali sprzedawanego towaru z pod kontroli Stacyi, małe koszty bowiem, jakie z tem są związane, nie stoją w żadnym stosunku z utratą opinii rzetelnych firm.

Poszczególne firmy kontrolowane przez Stacyę przesłały następujące ilości próbek:

Bank rolniczy we Lwowie	117 próbek
Dom dla Ziemian we Lwowie	113 "
Dom rolniczo-produkcyjny E. Bahlsena w Krakowie.	111 "
Dom komisowo-rolniczy St. Komornickiego we Lwowie	29 "
Handel nasion E. Mautnera w Budapeszcie	79 "
Julian baron Brunicki w Podhorrach (tylko owsy)	12 "
Kraj. Kultura nasion J. Bulsiewicza w Bochni	47 "
Kultura nasion leśnych w Zassowie pod Czarną	12 "
Pierwsza produkcja nasion T. Łuckiego w Melnej	16 "
Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeszowie	19 "
Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wieliczce	12 "
Związek handlowy, dla Kółek rolniczych w Krakowie	21 "
Związek handlowy dla Kółek rolniczych we Lwowie	24 "

W stosunku do jakości przegląd badanych próbek przedstawia się w następujący sposób:

Koniczyna czerwona	452 próbek
Inne koniczynowate	72 "
Trawy	113 "
Buraki pastewne i cukrowe	118 "
Zboża	218 "
Nasiona leśne	53 "
Nasiona warzywne przemysłowe i inne	253 "
Ziemniaki	86 "
Różne oceny	14 "

Z różnych ocen i prac wchodzących w zakres działalności Stacji wykonano:

- 4 przepisy na mieszanki traw,
- 4 analizy makuchów,
- 6 oznaczeń botanicznych traw i chwastów.

Prócz tego była stacya wzywana trzy razy do wydania swej opinii w sprawach sądowych.

Wykłady i publikacje.

Kierownik stacyi miał następujące wykłady:

Na walnem zgromadzeniu oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Kołomyi: „O ostrożnościach przy zakupnie nasion rolniczych“.

Na walnem zgromadzeniu oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Stryju: „Jakich przymiotów wymagamy od dobrych nasion“.

Na walnem zgromadzeniu oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie: „O sposobach unormowania handlu nasionami“.

Na walnem zgromadzeniu oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Przemyśle: „O znaczeniu rolniczych ferm doświadczalnych“.

Asystent pierwszy p. Janowski:

Na walnem zgromadzeniu Towarzystwa rolniczego okręg. w Rzeszowie: „O zakupie i badaniu nasion rolniczych“.

Na walnem zgromadzeniu Towarzystwa gospodarskiego w Kałuszu: „O własnościach nasion rolniczych i ostrożnościach przy zakupie tychże“.

Na walnem zebraniu Towarzystwa Kółek rolniczych we Lwowie: „O konieczności badania nasion rolniczych i o pomocy w temże Stacyj botaniczno-rolniczych“.

Na walnem zebraniu oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego w Samborze: „O hodowli zbóż“.

Kierownik Stacyi ogłosił drukiem: „Rady dla zakupujących nasiona“.

Asystent pierwszy p. Janowski umieścił w Tygodniku rolniczym: „Nieco o odpadkach przy przemyśle cukrowniczym, browarniczym, gorzelnicznym i krochmalarskim, oraz o ich wartości przy żywieniu inwentarza“, „Parę wskazówek przy zakupnie i badaniu siana łąkowego“. W Rolniku: „Hodowla nasion w Swałof“.

Asystent drugi p. Langie umieścił w Rolniku: „Jaką wartość dla rolnika mają w nasieniu koniczyny ziarna fioletowe i żółte“.

Działalność doświadczalna.

Działalność doświadczalna Stacyi botaniczno-rolniczej ograniczoną była w roku sprawozdawczym do następujących prób:

1) *Uprawy porównawcze zbóż.*

a) Jęczmień w odmianach: Chevalier, Challenge, Hanna, Prentice, Golden Thorpe, Probstei.

Próby przeprowadzono u pp. Bolesława Augustynowicza w Kniażu, Adolfa Ebenbergera w Żurawicy.

b) Owies w odmianach: kanadyjski, Ligowo, olbrzymi górski, Wettertrotzer, Victoria, Race-Horse, Potato, duński, Kanarek oryginalny szkocki.

Próby przeprowadzono u pp. Juliana barona Brunickiego w Podhorcach, Księcia Władysława Sapiehy w Oleszycach i na folwarku Dubliny.

c) Owies ozimy.

Próby przeprowadzono u pp. Juliana barona Brunickiego w Podhorcach, księcia Władysława Sapiehy w Oleszycach, Jerzego Turnaua w Mikulicach, Stanisława Janickiego w Ardżełuży, na folwarku Dubliny, Jakóba Curusia w Zakopanem.

d) Pszenice w odmianach Square head Walkhof, Square head Kirsche, Molds red prolific, puławka, sandomierka, płocka, ostka regenerowana galicyjska, genealogiczna biała, genealogiczna czerwona, wysoko-litewska, Square head Heine i niedzwicka

Próby przeprowadzono u pp. Jerzego Turnaua w Mikulicach, Adama Ożarowskiego w Strzałkach, Romana Godlewskiego w Krasówce, Bolesława Biskupskiego w Gwoźdźcu, Mikołaja Krzysztofowicza w Załuczu.

e) Żyto w odmianach: Triumpf, Seeland Heine, Petkus, Wysoko-litewskie, polskie regenerowane, Pirnau, Schlanstädt, Nowo-sobieszyńskie.

Próby przeprowadzono u pp. Jerzego Turnaua w Mikulicach, Władysława Gołębskiego w Krasnolesiu, Romana Godlewskiego w Krasówce.

2) *Uprawy porównawcze z ziemniakami.*

Z kultur Henryka Dołkowskiego w miejscowościach

a) *Próby na równinach z 5 odmianami.*

L. p.	Miejscowość	Powiat	Prow. doświadcz.	
1	Kobiernice	białski	p. Poniński	kier. szkoły rolnicz.
2	Suchodół	krośnieński	p. Bielski	kier. szkoły rolnicz.
3	Bereźnica	stryjski	p. Rozwadowski	kier. szkoły rolnicz.
4	Horodenka	horodeński	p. Cholewa	kier. szkoły rolnicz.
5	Jagielnica	czortkowski	p. Świerzawski	kier. szkoły rolnicz.
6	Dydatycze	mościski	p. Majewski	administrator dóbr

L. p.	Miejscowość	Powiat	Prow. doświadcz.	
7	Niewiarów	bocheński	p. Biernat	włóścianin
8	Świdówka	bocheński	p. Długosz	włóścianin
9	Świdówka	bocheński	p. Sala Piotr	włóścianin
10	Świdówka	bocheński	p. Konieczny A.	włóścianin
11	Niewiarów	bocheński	p. Sutor A.	włóścianin
12	Niegowić	bocheński	p. Zięba K.	włóścianin
13	Książnice	mielecki	p. Strojek Michał	włóścianin
14	Wojśław	mielecki	p. Sękowski St.	właściciel dóbr
15	Wojśław	mielecki	p. Piekarska	włóścianka
16	Cyranka	mielecki	p. Mazur	włóścianin
17	Rzędzianowice	mielecki	p. Krówka	włóścianin
18	Wola mielecka	mielecki	p. Hodbod	nauczyciel
19	Złotniki	mielecki	p. Duszkiewicz A.	włóścianin
20	Padew	mielecki	p. Duj Mikołaj	włóścianin

b) Próby w okolicach górskich z 4 odmianami.

L. p.	Miejscowość	Powiat	Prow. doświadcz.	
1	Zakopane	nowotarski	p. Chyc Jan	sekret. st. klim.
2	Zakopane	nowotarski	p. Reutt Jan	kasyer dóbr
3	Zakopane	nowotarski	p. Giewont W.	włóścianin
4	Zakopane	nowotarski	p. Curus Jakób	włóścianin
5	Worochta	nadwórniański	p. Karatnicki Włodz.	ck. Zarządca Domen.

3) Próby z soją wczesną. (*Soja hispida precox*).

Nadmierna reklama, jaka w osobnej broszurce była robioną przez jednego w ostatnich czasach tak głośnego u nas hodowcy tejże, spowodowała Stację do przeprowadzenia prób z tą nową rośliną a to w celu przekonania się, o ile ona klima-

towi naszemu odpowiada i czy plon w ogóle uzasadnia tak różowo przedstawione nadzieje. Do doświadczeń tych byliśmy też w części zmuszeni wskutek zapytań ze strony rolników praktycznych o wartość tej rośliny, z których kilku nawet miało zamiar na wielką skalę kulturę soi rozpocząć. Próby przeprowadziliśmy w pięćdziesięciu miejscowościach Galicyi, z szczególniejszem uwzględnieniem wszystkich dla soi mniej więcej możliwych warunków klimatycznych.

4) *Próby z wprowadzeniem jarzyn i roślin pastewnych w okolicach górskich.*

Podobnie jak i lat ubiegłych starała się Stacya wprowadzić przez rozdawnictwo nasion jarzyn, jak kapusty, marchwi, rzepy, karpiele i t. p., oraz roślin pastewnych konieczynowatych i buraków pastewnych uprawę tychże wśród uboższej ludności powiatu nowotarskiego i kossowskiego. Kilkoletnie próby tych wydały już bardzo obfite owoce, szczególnie w nowotarszczyźnie, gdzie buraki pastewne i karpiele z początku bardzo niechętnie przyjmowane, dziś są już prawie w powszechnej uprawie.

5) *Doświadczenia przeprowadzane na polu doświadczalnym Stacyi i folwarku w Dublanach.*

a) *Ziemniaki.*

Próby nad ziemniakami w Dublanach robione były podobnie jak lat ubiegłych w dwóch kierunkach a mianowicie w celu przekonania się o ich plenności i odporności przeciw zarazie lub też poznania trwałości nowych odmian. Do doświadczeń użyto trzydzieści jeden odmian ziemniaków z czego 28 odmian z upraw H. Dołkowskiego w Nowej wsi, jedna odmiana z kultur Bahlsena, dwa zaś zwykłych gatunków na większą skalę na folwarku Dublany uprawianych. Pięć odmian nowszych Dołkowskiego próbowano po raz pierwszy a mianowicie: Mohort, Hetman, Kasztelan, Topór, Maryus, 23 odmian uprawiano po raz drugi, 6 odmian zaś po raz trzeci.

b) *Trawy.*

Zebrano nasienie z parcel przeszłego roku założonych z 21 gatunków traw. Siew dla porównania był prowadzony rzędowo i rzutowo, w stosunku do tego też wypadła obfitość zebranego plonu.

c) *Uprawa soi.*

d) *Szkółka czerech kleparowskich prowadzona za subwencję, udzieloną przez Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.*

6) *Doświadczenia nad poprawą połonin czarnohorskich.*

Próby te od kilku lat już prowadzone w roku sprawozdawczym doprowadziły do pozytywniejszych rezultatów. Ogrodzenie w roku zeszłym całej parceli doświadczalnej płotem umożliwiło zupełne odrodzenie się połoniny, której skład botaniczny szczegółowo zbadano w celu oznaczenia wartości traw tamże rosnących. Próby nawozowe, w zaprzyszłym roku założone a niestety wskutek braku płotu w roku zeszłym dosyć silnie uszkodzone, wydały w roku ubiegłym wprawdzie nie dosyć ścisły ale zato nader wyraźny rezultat, objawiający się znakomitą poprawą zebranej paszy. Z niemałym trudem zdołano wreszcie przygotować poletka do uprawy poszczególnych roślin alpejskich oraz mieszanek. Oprócz tego badano podobnie jak i lat poprzednich florę i faunę połonin, oraz robiono spostrzeżenia meteorologiczne.

Szczegółowe sprawozdanie, tak z czynności kontrolnych jak i doświadczalnych za lata 1898/9 i 1899/00 oraz sprawozdanie za pięciolecie działalności Stacyi w języku polskim i niemieckim przygotowuje Stacya równocześnie do druku.